

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ο ΦΟΡΟΣ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

Μετά τινος ἡμέρας τὰ στρατολογικὰ συμβούλια ἀναλαμβάνουσι τὴν κατ' ἔτος ἐαρινὴν αὐτῶν περιοδείαν ἀνά τοὺς δήμους τοῦ Κράτους καὶ οἱ βλαστοὶ τοῦ ἔθνους, οἱ Ἕλληνες τοῦ ἔαρος τῆς ζωῆς καλοῦνται νὰ προσέλθωσιν ἐνώπιον αὐτῶν, ὅπως ἰδίᾳ χειρὶ ἀνασύρωσι τὸν κληρον, ὅστις θέλει ἀποφασίσει, ἐὰν ἐπὶ διατεῖ θητεία ἢ ὡς διαθέσιμος θὰ ὑπηρετήσωσιν ἐν τῷ στρατῷ τῆς πατρίδος. Καλοῦνται ὅπως ἐξετασθῶσιν ἐνώπιον τῶν συμβουλιῶν τούτων, τίνες ἐξ αὐτῶν εἶναι οἱ ἄλκιμοι νέοι, τῶν ὁποίων ὁ βραχίων εἶναι ἰκανὸς νὰ κρατήσῃ στερρῶς τὸ ὄπλον, καὶ τίνες ἢ τὴν ἀπό γεννήσεως ἢ ἀπὸ νόσου στερεῖ τῆς ἰκανότητος καὶ τῆς τιμῆς, ὅπως προσενέγκωσιν εἰς τὴν μητέρα πατρίδα τὴν εὐγενεστέραν καὶ ὑψηλοτέραν τοῦ πολίτου συμβολὴν καὶ θυσίαν. Ἰσως ἤθελε τις δυσκολευθῆ νὰ ἀνεύρῃ τὴν σχέσιν τοῦ θέματος τούτου πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς «Ἐθνικῆς Ἀγωγῆς». Θὰ νύχουμεθα ἐν τούτοις νὰ μὴ ὑπάρξῃ τοιοῦτος πρὸ πάντων μεταξὺ τῶν διδασκάλων τοῦ ἔθνους.

Διότι εἰς τὸν διδάσκαλον πρῶτον ἀνήκει ἡ τιμὴ, ὅπως παρασκευάζῃ τὴν ψυχὴν ἐκάστης ἡλικίας, ἡ ὁποία θὰ κληθῆ μετὰ τινος ἔτη εἰς τὰ ὄπλα πρὸς τὴν ὑψίστην καὶ τὴν εὐγενεστάτην ταύτην εἰσφορὰν· εἰς αὐτὸν ἀνήκει τὸ καθήκον νὰ διδάσκῃ τοὺς Ἑλληνόπαιδας, ὅπως λατρεύωσι τὰ εὐγενῆ ἰδεώδη, ὅπως ἀπὸ τῶν μεγάλων ἐθνικῶν ἀναμνήσεων ἐμπνέωνται ὑψηλὰ ἐθνικὰ ὄνειρα, εἰς αὐτόν, ὅπως ἐμβλαπτίξῃ τὰς νεαρὰς ψυχὰς εἰς τὴν διαυγῆ συνείδησιν τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος, τοῦ ὁποίου ἡ ὑψηλοτέρα ἐκδήλωσις εἶναι ἡ στρατεύσις, εἰς αὐτόν τὸ καθήκον ὅπως ἀπομακρύνῃ διὰ τῆς παιδαγωγίας τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἑλεεινῶν, τῶν ἀναξίων ἐλευθέρων πολιτῶν παραδόσεων, τῆς διὰ παντὸς τρόπου καὶ πάσης μεθόδου, διὰ χρήσεως παντὸς μέσου ἐπιδιωκομένης ἀποφυγῆς τοῦ στρατιωτικοῦ φόρου, τῶν παραδόσεων τῆς ἐκζητήσεως παρὰ νόμων ἀπαλλαγῶν καὶ παρὰ νόμων ἐξαιρέσεων, τῆς βροπῆς πρὸς τὴν φυγοστρατίαν καὶ τὴν λιποταξίαν, τὰ ὁποία πάντα ἐκαλλιέργησαν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ λαοῦ ἑλεειναὶ ἔξεις νοσηροῦ πολιτικοῦ βίου.

Καὶ ἀνήκουν εἰς τὸν διδάσκαλον τὰ καθήκοντα ταῦτα, διότι, ὡς προσφυστάτα τὸ διετύπωσεν ὁ Ἰούλιος Σιμών, «ἐν τῇ ἀρμοδιότητι τῆς παιδαγωγίας ἀνήκει ἀποκλειστικῶς τὸ νὰ ἐμ-

πνέῃ ἰδεώδη στοργὴν πρὸς τὰ ὑψηλότερα τῶν καθήκοντων τῶν μελλόντων πολιτῶν· καθήκον τῆς παιδαγωγίας εἶναι κατὰ πάσας αὐτῆς τὰς μορφὰς νὰ πλήττῃ, νὰ προκαλῆ τὴν δόνησιν τῶν εὐγενεστέρων χορδῶν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν παιδῶν».

Ταύτης τῆς διδασκαλίας ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἔχουσιν ἀπόλυτον ἀνάγκην πρὸς ἐκρίζωσιν ταπεινῶν ἔξεων καὶ παραδόσεων οἱ Ἑλληνόπαιδες. Ἀπὸ δὲ τῆς ἀπόψεως ταύτης ὁ διδάσκαλος εἶναι ὁ πρῶτος καὶ μεγαλειότερος ἀπόστολος τῆς στρατιωτικῆς συντάξεως τοῦ ἔθνους.

Εἶναι δ' ἄπειροι αἰποικιλίαι τῶν τρόπων, καθ' οὓς δύναται νὰ παράσχῃ τὴν ἠθικὴν ταύτην τροφήν.

Ἡ ἀποφυγὴ τῆς στρατεύσεως εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον ἀπάρνησις τῆς θρησκείας τῆς πατρίδος. Ἀφοῦ ἡ πατρίς δὲν δύναται νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ἀναπτυχθῆ καὶ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸν αὐτῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἐνότης πάντων τῶν ἐχόντων κοινὴν ἐθνικὴν συνείδησιν, ἄνευ τῆς ἰσχύος ἢ παρέχουν εἰς αὐτὴν μόνοι οἱ βραχιόνες τῶν τέκνων τῆς, ὁ ἀποδυσπετῶν πρὸς τὴν εὐγενεστάτην ταύτην εἰσφορὰν εἶναι ἄπατρις, ἀνάξιος νὰ εἶναι πολίτης, ἀνάξιος νὰ ἔχῃ πολιτικὰ δικαιώματα, διότι τὸ εὐγενεστάτον τοῦτο καθήκον εἶναι τὸ κυριώτατον ἀντιστάθμιστα παντὸς δικαιώματος.

Ὁ ἀποφεύγων τὴν παροχὴν τοῦ βραχιονοῦ τοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος, ἡ ὁποία ἀπέναντι τῶν ἐκτὸς αὐτῆς εἶναι ὑπηρεσία τῶν δικαιωμάτων τῆς, τῶν δικαιωμάτων δουλεύοντων ἀδελφῶν, ὑπηρεσία τῆς ὁξείας τῆς καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲ εἶναι ὑπηρεσία τῆς εὐνόμου τάξεως, προστασία τοῦ δικαίου πάντων, εἶναι ἀνάξιος νὰ ἀπολαύῃ τῆς προστασίας τῆς πολιτείας ἀδικούμενος καὶ διωκόμενος.

Διότι ἄνευ τῆς ἰσχύος τὸ Κράτος δὲν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τοῦ πολίτου κατὰ τῶν κακοποιῶν οὔτε τὴν ζωὴν, οὔτε τὴν τιμὴν, οὔτε τὴν ἐλευθερίαν, οὔτε τὴν ἰδιοκτησίαν. Ἐν τίνι λοιπὸν δικαιώματι καὶ ἐπὶ τίνι τίτλῳ ὁ ἀνοούμενος νὰ παράσχῃ ὑπὲρ τῆς ἰσχύος τοῦ ἔθνους τὸν φόρον τῆς ἰσχύος τῶν βραχιόνων του, δύναται νὰ ἀξιῶσῃ προστασίαν τῶν δικαίων του τούτων; Πῶς δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐλευθερὰ πολιτεία στηριζομένη ἐπὶ τῆς ἰσότητος, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη καὶ ἡ ἴση μεταξὺ πολιτῶν συμμετοχὴ εἰς τὴν ἐπισημοτάτην ταύτην εἰσφορὰν; Εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι πολῖται ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀπαιτοῦν νὰ τοὺς φρουρῇ καὶ τοὺς σώξῃ, νὰ προστατεύῃ τὴν ζωὴν αὐτῶν καὶ τὴν τιμὴν

καί τήν ἐλευθερίαν ἢ θυσίαν τῶν ἄλλων, ἢ κακουχίαν τῶν ἄλλων, τὸ αἶμα τῶν ἄλλων, χωρὶς αὐτοὶ νὰ ἔχωσι πρὸς αὐτοὺς τὴν αὐτὴν ὑποχρέωσιν;

Ἡ παιδαγωγία δύναται καὶ ὀφείλει πρῶτῃ νὰ διδάξῃ τοὺς Ἑλληνόπαιδας, ὅτι ὅπου δὲν ὑπάρχουν τυραννίαι, φρουρούμεναι ὑπὸ μισθοφόρων, ὅπου ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία εἶναι ἡ βᾶσις τοῦ ἐθνικοῦ ὀργανισμοῦ, τὸ ἔθνος ἐμπιστεύεται τὴν ἰσχύν του εἰς ἑαυτὸ καὶ ἀπονέμει εἰς πάντα πολίτην τὴν ὑπερτάτην τιμὴν νὰ εἶναι ὁ φρουρός του.

Ὁ λιπόστρατος καὶ ὁ φυγόστρατος, ὁ ἐπαίτων καὶ ἐξαγοράζων ἀπαλλαγὰς καὶ ἐξαιρέσεις, ἐπαιτεῖ καὶ ἐξαγοράζει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀτιμίαν, διότι ἡ ἐπισημοτέρα ἐκδήλωσις τῆς τιμῆς, τὴν ὁποίαν ἀπονέμει τὸ ἔθνος εἰς τὸν πολίτην, εἶναι ἡ στρατεύσις. Διὰ τοῦτο παρ' ἔθνευ ὄντως ἐλευθέρῳ καὶ ἀξίῳ ἐλευθερίας, παρὰ τῶ ὁποίῳ εἶναι διαυγῆς ἡ ἀντίληψις τῆς ὑπάτης ταύτης τιμῆς, ἐκείνοι τοὺς ὁποίους ἠδίκησεν ἡ φύσις ἢ αἱ νόσοι, ἐκείνοι τοὺς ὁποίους τὰ στρατολογικὰ συμβούλια θεωροῦσι *σωματικῶς ἀνικάνους*, κρίνονται ὑπάρξεις δυστυχεῖς, τὰς ὁποίας ἡ μοῖρα ἐστέρησε τῆς ὑψηλῆς ἐντολῆς νὰ εἰσφέρωσι φόρον ἰσχύος εἰς τὴν πατρίδα.

Πόσον λοιπὸν ταπεινὴ, πόσον εὐτελεὴς πρέπει νὰ εἶναι ἡ πολιτικὴ συνείδησις ἑνὸς λαοῦ, ὅταν μεγάλη μερὶς τῶν πολιτῶν αὐτοῦ, πολιτῶν ὑγιῶν καὶ εὐσταλῶν, ζητεῖ διὰ παντός ταπεινοῦ καὶ ἀναξίου μέσου νὰ ἐξαγοράσῃ τὸ πιστοποιητικὸν τοῦτο ἀνικανότητος πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος; Καὶ ἀπὸ τῆς πεζοτέρως ἀπόψεως, τῆς ἀπόψεως τῶν ταλαιπωριῶν καὶ τῶν κακουχιῶν τοῦ στρατῶνος, πόσον νεκρωμένον πρέπει νὰ εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσότητος μεταξὺ τῶν πολιτῶν, ὅταν ὑπάρχωσι νέοι ἐπιδιώκοντες ἄνευ ἐρυθήματος ὑπὲρ ἑαυτῶν μὲν τὴν ἀχρησίαν καὶ τὴν ραστώνην, κατὰ τοῦ συμπολίτου των δέ, τοῦ συνδημότου, τοῦ γείτονος, τοῦ φίλου καὶ οἰκείου, τὰ βάρη τοῦ στρατιωτικοῦ βίου;

Εἰς τὸν διδάσκαλον ἀπόκειται νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰς τρυφεράς ψυχὰς τὸ καθῆκον τοῦ ἐρυθήματος καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ ἰδέᾳ τῆς φυγοστρατίας τὴν συνείδησιν ὅτι ὑπολαμβάνει ἐν τῇ καθ' οἰονδήποτε τρόπῳ ἐπιδιώξει αὐτῆς πρὸς τὸ ἔθνος μὲν προδοσία, πρὸς τὸν συμπολίτην ἀδικία καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἢ ἐσχάτη τῶν ἀτιμιῶν ἢ ἐκ τῆς ἀνανδρίας. Διότι ἀνανδρίαν δὲν ἀποτελεῖ ὁ φόβος τοῦ θανάτου, ὁ ὁποῖος ἐξαιρετικῶς μόνον ἀπειλεῖ τὸν στρατιώτην, ἀλλὰ καὶ ὁ φόβος τῶν κακουχιῶν καὶ τῶν στερήσεων καὶ τῶν ταλαιπωριῶν τοῦ στρατῶνος, αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦν καὶ αὐταί, ὅσον καὶ οἱ κίνδυνοι καὶ ὑπὲρ τούτους μάλιστα, τὴν ἀφοβίαν καὶ τὸ σθένος τῆς ψυχῆς,

τὸ ὁποῖον ἐμπνέει τῆς ἰσότητος καὶ τῆς εὐγενείας τῆς ἀποστολῆς τοῦ στρατιώτου τῆς πατρίδος ἢ συνείδησις.

Εἰς τὸν διδάσκαλον ἀπόκειται νὰ καταστήσῃ φύσιν τῶν ἑλληνοπαίδων τὴν ἀγάπην τῶν ὄπλων. Νὰ διδάξῃ εἰς αὐτοὺς ὅτι ὁ στρατῶν εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐθνικὸν σχολεῖον, σχολεῖον ἰσότητος, ἐν ᾧ πάντα τὰ τέκνα τῆς πατρίδος ἄνευ διακρίσεως τάξεων, μορφώσεως, πλοῦτος, διδάσκονται ἐν κοινῷ νὰ ἀγαπῶσι τὴν πατρίδα ἐμπράκτως, προσφέροντες εἰς αὐτὴν θυσίαν αἵματος, θυσίαν ταλαιπωριῶν καὶ κακουχιῶν· ἐν ᾧ διδάσκονται τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, τὴν ἐξαφανίζουσαν πᾶσαν διαίρεσιν, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ νοηθῇ ἀρρηκτοτέρα ἀγάπη τῆς τῶν συστρατευομένων καὶ συναγωνιζομένων ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ὑψηλοτέρας τοῦ πολίτου θρησκείας, τῆς θρησκείας τῆς σημαίας, τῆς ἰσχυροτάτης τῶν θρησκείων, ἀφοῦ κατορθώνει νὰ ἐμπνέῃ τὸν ἔρωτα τοῦ θανάτου.

Διὰ τὸν στρατιώτην, οὐχὶ τὸν μισθοφόρον φρουρὸν τυραννικῶν ἐξουσιῶν, ἀλλὰ τὸν στρατιώτην ἐλευθέρου πολιτείας, ἡ τιμὴ τῆς στρατεύσεως δεῖν νὰ ἐμπνέῃ χαρὰν μεθυστικὴν τὴν εὐτυχίαν τὴν ἀπὸ τῆς εὐγενεοῦς ἐκείνης μέθης τῆς ψυχῆς, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει τὸ γλυκύτερον καὶ τὸ ποιητικώτερον τῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου, καὶ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν ἐνθεωτέραν μορφήν τῆς λατρείας, ἣν ὀφείλομεν εἰς τὴν πατρίδα.

ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ

Ἡ ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΟΣ¹

[Κατὰ τὸν μαθητὴν τοῦ Πισταλάση Βαρῶνον R. de Guimps].

Ἐρχόμεθα εἰς τὴν πειθαρχίαν. Πειθαρχίαν ἐννοοῦμεν τὴν ἐλευθερὰν ὑποταγὴν τῆς βουλήσεως τοῦ ἥττονος εἰς τὴν τοῦ κρείττονος. Ἡ πειθαρχία εἶναι δραστικὸν μέσον πρὸς ἠθικὴν ἀνατροφὴν. Αὕτη ἐπιβάλλει τὴν καλὴν ἀγωγὴν μᾶλλον ἢ τὴν ἐμπνέει. Προκαλεῖ αὐτὴν δι' ἐλατηρίων ἐξωτερικῶν καὶ ἀνεξαρτήτων τῶν ἠθικῶν αἰσθημάτων. Πρὸς ἐξάσκησιν τῆς πειθαρχίας πρὸ παντός ἄλλου ἀπαιτεῖται, ἵνα τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ ἀνατροφὴ τοῦ παιδός, περιβάλληται μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἐπενεργείας τῆς βουλήσεως αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ψυχὴν τοῦ παιδός. Οἱ παῖδες τρέφουσιν ἐκ φύσεως θαυμασμὸν καὶ σέβας πρὸς ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἔχει θέλησιν σταθεράν, καὶ δι' αὐτῆς ἀσκεῖ ἐπὶ τῆς θελήσεως ἐκείνων εἶδος τι κυριαρχίας. Πρὸς ἐπίτευξιν λοιπὸν τῆς πειθαρχίας πρέπει ὁ παιδαγωγὸς νὰ

¹ Τέλος· ἴδε σελ. 84.

εἶναι ἀκαμπτος εἰς τὰς ἀπαιτήσεις του ὡς πρὸς ἐκεῖνο, ὅπερ ἀπαξ ἐπιβάλλει εἰς τὸν παῖδα ὡς ὑποχρέωσιν. Ὄφειλε νὰ ἀπαιτῆ τὴν καθυπόταξιν τῶν παιδῶν εἰς τὴν αὐθεντίαν αὐτοῦ. Ἐὰν τὸ ἔθνος ἡμῶν χωλαίνῃ κατὰ τε τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν αὐτοῦ ἀγωγὴν, τοῦτο συμβαίνει ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἐμάθομεν ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς παιδικῆς ἡμῶν ἡλικίας νὰ τρέφωμεν ἀπόλυτον σέβας εἰς τὰς διαταγὰς ἑνὸς ἀνωτέρου. Ἐἴνε ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου διὰ τὸν τόπον μας ἢ ἀπόλυτος ὑποταγὴ τῶν ἡττόνων εἰς τοὺς κρείττονας, πάντων δὲ εἰς τὸν νόμον, ὑπ' οἰκονδήποτε μορφήν καὶ ἂν ἐμφανίζηται οὗτος.

Παρατηροῦμεν δὲ ὅτι πρὸς πραγμάτωσιν τῆς πειθαρχίας ἀπαιτοῦνται μέσα τινά, ἐξ ὧν τὰ κυριώτερα εἶναι τρία· ὁ *κανὼν*, ἡ *ποινὴ* καὶ ἡ *ἀμοιβή*. Καὶ ὁ μὲν κανὼν εἶναι ἀναγκαῖος πρὸς διατήρησιν τῆς ἀρμονίας καὶ τάξεως ἐν ταῖς ἐνεργείαις τοῦ καθημερινοῦ βίου. Ἐκάστη οἰκογενεῖα, τῆς ὁποίας τὰ μέλη εἶναι προωρισμένα νὰ ζῶσιν ὁμοῦ καὶ νὰ ἐργάζωνται πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἔχει ἀνάγκην τοῦ κανόνος. Τὸ οὐσιωδέστερον δὲ ὅπερ ἔχει νὰ κανονίσῃ τις ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ χρόνου. Ἄπαξ κανονισθέντος τοῦ χρόνου, ἦτοι ὁρισθείσης τῆς τακτικῆς ὥρας μιᾶς ἐκάστης λειτουργίας εἴτε πνευματικῆς εἴτε ὑλικῆς, ἀμέσως ἐξασφαλιζέται ἡ τάξις καὶ λειτουργεῖ ἀπροσκόπτως ἡ μηχανὴ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς σχέσεις καὶ ἐνεργείας. Ἀναντίρρητον δ' εἶναι, ὅτι καὶ ἡ γενικὴ εὐδαιμονία ὅλου τοῦ οἴκου καὶ ἡ μερικὴ ἑνὸς ἐκάστου τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὀρθῆς καὶ καταλλήλου χρήσεως τοῦ χρόνου. Ἀλλοίμονον δ' εἰς ἐκείνην τὴν οἰκογένειαν, ἐν ἣ βασιλεύει ἡ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ἀτάξια καὶ ἡ κακὴ χρῆσις τοῦ χρόνου. Ἡ δυστυχία δὲν βραδύνει νὰ εἰσελάσῃ εἰς τὴν οἰκογένειαν ταύτην.

Ἄλλ' ἡ ἀπαιτήσις τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τοῦ κανόνος ἄγει ἡμᾶς εἰς τὴν ποινὴν. Ἡ ποινὴ εἶναι ἡ ἐπικύρωσις τοῦ νόμου· ἡ δὲ ἀποτελεσματικὴ ἐνέργεια τῆς ποινῆς εἰς τὸν παῖδα εἶναι ὁ φόβος, ἐν αὐτῇ ἐμπνέει καὶ τὸ ἐκ τοῦ φόβου ἀλγεῖνδον αἶσθημα. Ἄλλ' ἀμφοτέρω ταῦτα ἀναλογουσι μᾶλλον πρὸς τὴν ἰδέαν, ἣν συλλαμβάνει ὁ παῖς περὶ τούτων, ἢ πρὸς τὴν πραγματικότητα αὐτῶν· διότι κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἡ φαντασία μεγαλοποιεῖ καὶ μεταμορφῶ τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος ἐντυπώσεις, πολλαπλασιάζουσα εἴτε τὰ λυπηρά, εἴτε τὰ εὐχάριστα, καὶ παριστώσα τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα ἀναλόγως τῆς διεγέρσεως τῶν ἐντυπώσεων τοῦ παιδός. Οὕτω π.χ. ὅταν παριστᾶ τις εἰς τὸν παῖδα τὸ σχολεῖον ὡς τερπνόν τι ἐνδιαίτημα, ὡς ἀμοιβὴν μιᾶς αὐτοῦ καλῆς πράξεως, ὁ παῖς ἀνυπομόνως περιμένει τὴν στιγμὴν τῆς ἀπολαύσεως τοῦ σχολείου. Ἄλλ' ὅταν ἐξ

ἐναντίας παρίσταται εἰς αὐτὸν τὸ σχολεῖον ὡς ποινή, ὡς ἐπίπονος ἐνασχόλησις, καὶ ἐπιβάλλεται ἢ εἰς αὐτὸ φοιτησις ἀπειλητικῶς, ἢ ἰδέα τότε τοῦ σχολείου δὲν δύναται νὰ γεννήσῃ ἄλλο τι ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀθλίου παιδός εἰ μὴ φρίκην καὶ ἀποστροφήν. Ἐντεῦθεν ἐξάγεται, ὅτι οἱ γονεῖς πρέπει πολὺ νὰ προσέχωσιν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντικειμένων τοῦ φόβου καὶ τῶν μέσων τῆς ποινῆς, ὅπως ταῦτα ἀποβῶσι λυσιτελεῖ πρὸς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῆς καρδίας τοῦ παιδός. Οὕτως, εἰν θέλωμεν τὰ τέκνα μας νὰ ἀγαπήσωσι τὴν ἐργασίαν, δὲν πρέπει ποτὲ νὰ μεταχειρίζομεθα τὴν ἐργασίαν ὡς μέσον ποινῆς· διότι ἡ ἐργασία εἶναι καθῆκον καὶ πηγὴ εὐδαιμονίας, καὶ ἐπομένως δὲν πρέπει νὰ φοβώμεθα αὐτήν, ἀλλὰ νὰ ἀγαπῶμεν· ἄλλως δὲ ἡ ποινὴ συνεπαγεῖ τὸ ὄνειδος, ἢ δὲ ἐργασία δὲν εἶναι ὄνειδος· «ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος» λέγει ὁ ποιητής.

Πρέπει προσέτι νὰ προσέχωσιν οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι νὰ μὴ τιμωρῶσι τὰ τέκνα ἐνώπιον τῶν ὁμοίων των, ταπεινοῦντες καὶ ἐξευτελιζόντες αὐτά, καθ' ὅσον ἀπεβάλλουσι τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς καὶ ἡ φιλοτιμία των μεταβάλλεται εἰς πεισμονὴν καὶ εἰς μῖσος πρὸς τὸν τιμωροῦντα, ὅστις ἀπόλλυσι τότε τὸ γόητρον τῆς πατρικῆς ἀγάπης ἀπὸ μέρους αὐτῶν θεωρούμενος ὡς ἐχθρὸς. Δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ τιμωρήσῃ τις παιδίον χωρὶς νὰ διεγείρῃ ἐν τῇ ψυχῇ του αἰσθήματα ἐναντία ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκει διὰ τῆς τιμωρίας. Πρέπει δὲ νὰ ἀποφεύγωμεν τὰς σωματικὰς ποινὰς, αἵτινες δὲν ἀρμόζουσιν εἰς λογικὰ καὶ τρυφερά ὄντα, ὡς ἐπ' ἴσης τὰς βαναύσους ὕβρεις τὰς ὅλας ἀπαξοῦσας πρὸς τὴν ἠθικοποίησιν τῶν παιδῶν. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφύγῃ τις τὰς ἀφορμὰς καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς τιμωρίας. Μία φανερά ἀπειθεῖα ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διασώσῃ ὁ πατὴρ ἢ ὁ παιδαγωγὸς τὸ κύρος τοῦ κανόνος καὶ νὰ διαφυλάξῃ τὴν ἰδίαν αὐθεντίαν, ἣν ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τοὺς γονεῖς πρὸς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν τῶν παιδῶν. Ὅσῳς λοιπὸν παρουσιασθῇ τοιαύτη ἀνάγκη, τίνος εἶδους τιμωρίας ἀρμόζει νὰ κάμωμεν χρῆσιν; Ἡ καταλληλοτέρα πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν τιμωρία εἶναι ἐκείνη, ἣτις δίδει νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἀμαρτάνων παῖς, ὅτι αὕτη εἶναι φυσικὸν παρακαλοῦσθημα τοῦ ἀμαρτήματός του. Ἐὰν π.χ. ἔκαμε κατὰχρησιν φαγητῶν παρὰ τὴν θέλησιν τῆς μητρός, δίκαιον εἶναι νὰ συμφηφίσῃ τὸ πλεόνασμα διὰ τοῦ ὑστερήματος. Ἐὰν κατεγράσθη τὰς εὐκολίας καὶ τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα τῷ παρέχουσιν οἱ γονεῖς πρὸς θυμηδίαν, πρέπει νὰ στερηθῇ ἐν μέρει τούτων. Ἐὰν κατέστη ἐνοχλητικὸς διὰ τῆς υπερβολικῆς φλυαρίας του, πρέπει νὰ τῷ ἐπιβληθῇ σιγὴ ἀνάλογος. Ἐὰν ὑπερέβη τὰ διαγεγραμμένα ὅρια τῆς ἐλευθερίας του, πρέπει νὰ διαγραφῶσι

ταῦτα στενώτερα, καὶ οὕτω κηδεύεις. Ἄλλα καὶ εἰς τὰς στερήσεις ταύτας ἀπαιτεῖται μέτρον καὶ φρόνησις.

Αἱ ποιναί, ὡς εἶδομεν, ἔχουσι τὰς δυσκολίας των· ἀλλ' αἱ δυσκολίαι καὶ οἱ κίνδυνοι τῶν ἀμοιβῶν εἶνε ἔτι σπουδαιότεροι. Ὁ κίνδυνος τῆς ἀμοιβῆς εἶνε ὅτι πρῶτον ἐξεγείρει ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ παιδὸς τὴν ἐπιθυμίαν φιλοδόξων ἀπολαύσεων, δεύτερον δὲ ὅτι γινομένη ἐλαττήριον τῆς καλῆς ἀγωγῆς τοῦ παιδὸς ἀντικαθιστᾷ τὴν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἐκπληρώσεως τούτου. Ἡ ἀμοιβὴ λοιπὸν πρὸς ἀποφυγὴν τοιοῦτου ἀποτελέσματος πρέπει νὰ ἰκανοποιῇ μόνον αἰσθήματα ἠθικὰ καὶ φιλόφρονα, διεγειρόμενα ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ παιδός. Οὕτω π. γ. ὅταν βλέπωμεν τὸν παιδᾶ ἀγαπῶντα μετὰ ζήλου τὴν σπουδὴν καὶ τὴν ἐργασίαν, πρέπει νὰ παρέχωμεν εἰς αὐτὸν ἀφρονώτερα τὰ μέσα πρὸς εὐχερύτεραν ἐκπλήρωσιν τῶν εὐγενῶν αὐτοῦ κλίσεων. Ὅταν διακρίνωμεν εἰς αὐτὸν αἰσθήματα συμπαθείας πρὸς τοὺς ἐνδоеῖς, πρέπει νὰ βοηθῶμεν αὐτὸν διὰ τῆς παραγωγῆς τῶν πρὸς ἀγαθοεργίαν μέσων. Ἐν γένει δὲ πρέπει νὰ ἀνταμιβῶμεν τὰς ἀγαθὰς αὐτοῦ πράξεις δι' ἐπαίνων καὶ λόγων ἰκανῶν νὰ παραστήσωσιν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ζωηρὰν τὴν εἰκόνα τῆς ἀληθοῦς εὐτυχίας, ἣν γεννᾷ ἡ ἀρετὴ. Ἄλλα καὶ εἰς τοὺς ἐπαίνους ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα φειδωλοὶ καὶ μέτριοι.

Γονεῖς τινες καὶ διδάσκαλοι ἐπισωρεύουσιν ὀρθοῦν ἐπαίνων εἰς τοὺς μικροὺς παῖδας καὶ δὲν ἐννοοῦσιν, ὅτι διὰ τῶν τοιούτων θυμωστικῶν καὶ ὑπερβολικῶν ἐπαίνων πληροῦσι τὴν κεφαλὴν αὐτῶν φουαλλίδων. Ἐν παντὶ πράγματι ὀφείλομεν νὰ λέγωμεν τὴν ἀλήθειαν εἰς τοὺς παῖδας, ἀλλὰ διαστρέφεται καὶ διαφθείρεται τὸ ὄραμα τῆς εὐθύτητος αὐτῶν. Ὁ παιδαγωγικὸς ἡμῶν τρόπος πρέπει νὰ εἶνε ἀνδρικός. Αἱ ὑπερβολικαὶ ὁμιλίαι καθιστῶσι τοὺς παῖδας μαλθακοὺς καὶ ἐπὶ τέλος κακοήθεις· αἱ φοικιάσεις ἐκείναι ἐπὶ ἀσημάντοις κακοῖς καὶ τὰ ὑπέριμετρα δείγματα τρυφερότητος τοὺς διαφθείρουσιν· ἡ πλήμμυρα τῶν διαχύσεων καὶ αἱ ὑποκοριστικαὶ ἐπικλήσεις ἐκασθενίζουσι τὴν θέλησιν καὶ ἐκθηλύνουσι τὴν καρδίαν των. Δὲν ἐννοοῦμεν βεβαίως νὰ ἐξελίψωμεν ἐκ τῆς παιδαγωγίας τὰς θωπείας καὶ τὴν γλυκύτητα τῶν φράσεων καὶ λέξεων. Τοιαύτη αὐστηρότης ἤθους καὶ ζηρότης καρδίας εἶνε ἀφύσικος καὶ εἰς ἀγρίους προσήκουσα. Ἄς ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα μας, καὶ ἄς γνωρίζωσι ταῦτα ὅτι τὰ ἀγαπῶμεν, ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀγάπη ἄς περιβάλλῃ αὐτὰ ὡς ζωογόνος θερμότης ἡλιακῆς ἀκτίνος καὶ οὐχὶ ὡς βραβεῖα ἀτμόσφαιρα πιέζουσα τὸν ἐγκέφαλον καὶ θλίβουσα τὴν καρδίαν. Πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ μικρὸν τοῦτο καὶ ἀσθενὲς ὄν, γινόμενον τὸ ἀντικείμενον πάσης λατρείας, τὸ

κέντρον καὶ ὁ δεσπότης τοῦ οἴκου, συλλαμβάνει ὑψηλὴν ἰδέαν περὶ τῆς σημαντικότητος τοῦ ἀτόμου του καὶ τῶν δικαιομάτων, τὰ ὅποια κέκτηται. Τοὺς περὶ αὐτοῦ μεριμνῶντας δὲν θεωρεῖ πλέον ὡς φίλους ἀφωσιωμένους, ἀλλ' ὡς ὑπηρετὰς ἐκτελοῦντας καθήκοντα πρὸς αὐτό. Εὐθύς δ' ὡς ἡ θέλησις αὐτοῦ δὲν ἐκτελεσθῇ, θεωρεῖ τὸν ἐκυτόν του προσβεβλημένον καὶ καθίσταται αὐθαδὲς καὶ ὀργίλον. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν ἐξ ἀρχῆς πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὸ παιδίον τὴν ἰδέαν ὅτι σημαίνει τι, καὶ ἐπομένως ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα οἱ πάντες νὰ ὑπακούωσιν εἰς αὐτό καὶ νὰ ἐκτελῶσι τὰς ἀξιώσεις του. Τούναντίον πρέπει νὰ δίδωμεν εἰς αὐτό νὰ ἐννοῇ καὶ νὰ αἰσθάνηται ὅτι πᾶσα ἡ προσοχὴ καὶ αἱ πρὸς αὐτὸ ὑπηρεσίαι τῶν γονέων ἐπιβάλλονται ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀδυναμίας καὶ εἶνε προϊόντα τῆς ὀφειλομένης πρὸς αὐτὸ πατρικῆς ἀγάπης.

Ἡ αὐστηρότης τοῦ παιδαγωγικοῦ ἡμῶν τρόπου ἀποβλέπει καὶ εἰς τὸ ὅτι ὁ παῖς πρέπει νὰ μάθῃ ὅτι δύναται ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἀναγκῶν του νὰ ὑπολογίζῃ καὶ ἐπὶ τῶν ἰδίων δυνάμεων. Ἐὰν δὲν συνηθίσῃ ἐνωρὶς νὰ ζητῇ ἐν ἐκαστῷ πρὸ πάντων βοήθειαν καὶ νὰ βραδύνηται ἐπὶ τῶν ἰδίων δυνάμεων, δὲν θὰ δυναθῇ κατόπιν νὰ ἐξέρχεται νικηφόρος ἐκ τῶν ποικίλων ἀγῶνων τοῦ βίου. Ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἀσκῶμεν καὶ νὰ ὑπλιζώμεν αὐτόν, ὅπως παλαιῶν γενναίων ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ. Ἐν τῇ οἰκίᾳ εὐρισκόμενος ὁ παῖς δὲν πρέπει, ὅσας τῷ παρουσιάζονται διαφοροὶ ἀνάγκαι, νὰ ἐπικαλῆται πάντοτε καὶ ἐπιτακτικῶς νὰ ἀπαιτῇ ὑπηρεσίαν καὶ βοήθειαν παρὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ, καθ' ὅσον τῷ ἐπιτρέπουσιν αἱ δυνάμεις του, ὀφείλει νὰ ὑπηρετῆται μόνος. Ἐὰν δὲ ἀπαντᾷ καὶ τινὰς δυσκολίας, δὲν πρέπει ἀμέσως οἱ γονεῖς ἢ οἱ ἐπιμεληταὶ καὶ παιδαγωγοὶ του νὰ δεικνύονται πρόθυμοι καὶ νὰ σπείδωσι πρὸς παροχὴν πάσης εὐκολίας, ἀλλὰ νὰ ἀφίνωσιν αὐτὸν νὰ κάμῃ χρῆσιν τῶν ἰδίων δυνάμεων, διότι οὕτω βαθμηδὸν συνηθίζει πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ἡλικίαν νὰ ἐνεργῇ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ νὰ ἀντιπαρατάσσῃται εἰς τὰς δυσχερείας τοῦ κοινωνικοῦ βίου, καὶ οὕτω νὰ μὴ γίνῃται ὀκνηρὸς καὶ φίλαυτος. Πόσοι δὲν ἔγειναν δυστυχεῖς διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι οἱ γονεῖς αὐτῶν ἢ οἱ παιδαγωγοὶ ἐξ ἀνοήτου τρυφερότητος δὲν ἤσκησαν αὐτοὺς νηπιόθεν νὰ ἐνεργῶσι μόνον των καὶ εἰς πᾶσαν ἀνάγκην νὰ δύνανται νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν δυνάμεις!

Ἐκ τῶν εἰρημένων ἕκαστος δύναται νὰ συμπεράνη, ὅπως ὀνυχιστὸν εἶνε τὸ ἔργον τῆς ἀνατροφῆς· ὅποιας καὶ ὅπως γινώσκεις καὶ ὅποιαν πείραν πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ ἀναλαμβάνων τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ μάλιστα ὁ ἐξ ἐπαγγέλματος παιδαγωγός, καὶ ὅπως ἀμαρτάνουσι καὶ πλανῶνται οἱ ἀδιαφοροῦντες περὶ τοῦτο, οἱ παραδίδοντες τὰ

τέκνα των εἰς τοὺς τυχόντας παιδαγωγούς, ἢ καὶ ἀφρονῶντες ταῦτα εἰς τὴν τύχην των.

Ἐν Σόφῳ.

Δ. ΜΑΡΙΝΟΣ

ΤΟ ΠΕΠΡΩΜΕΝΟΝ

ΡΩΣΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

[Ἐκ τῶν τοῦ Λέρμοντοφ].

Εὐρισκόμεν ἡμῶν ἐν τάγμα πεζικοῦ κατὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τοῦ στρατεύματος, εἰς ἀποικίαν Κοζάκων τοῦ Δόν. Οἱ ἀξιωματικοὶ συνήρχοντο ἄλλοτε μὲν εἰς τοῦτον, ἄλλοτε δὲ εἰς ἐκεῖνον, καὶ διήρχοντο τὴν ἐσπέραν παίζοντες.

Ἐσπέραν τινὰ, ἀφου ἐβαρύνθημεν τὸ παιγνίδιον, ἐρρίψαμεν τὰ χαρτιά ὑπὸ τὴν τράπεζαν καὶ ἤρχισαμεν νὰ συνομιλῶμεν. Ἡμεῖς τότε εἰς τοῦ ταγματάρχου Σ'. Παρὰ τὸ σύνθημα τῆς συνομιλίας ἐκίνησε τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὸ ἐνδιαφέρον. Εἰς ἐξ ἡμῶν ἐξήνεγκε τὴν γνώμην, ὅτι τὸ πεπρωμένον τῶν Μωαμεθανῶν εἶχε καὶ μετὰξὺ μας ἀρκετοὺς ὀπαδοὺς. Καὶ ἕκαστος διηγήθη διάφορα ἀνέκδοτα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον περιεργα ὑπὲρ τῆς γνώμης ἢ κατ' αὐτῆς.

— Ὅλα αὐτὰ, κύριοι, δὲν ἀποδεικνύουν τίποτε, λέγει ὁ γηραιὸς ταγματάρχης· διότι τίς ἐξ ὑμῶν ὑπῆρξεν αὐτόπτης τῶν γεγονότων, τὰ ὅποια ἀναφέρει πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ δυσχυρισμοῦ του;

— Οὐχὶ βεβαίως, τῷ ἀπεκρίθησαν, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν μὰς ἐπεβεβαίωσαν πρόσωπα, περὶ τῆς ἀξιοπιστίας τῶν ὁποίων οὐδὲν ἀμφισβῆσαμεν.

— Ἀνοηταί! ὑπέλαθεν ἄλλος τις. Ποῖος εἶδε τὸ βιβλίον, ὅπου εἶνε γεγραμμένη ἡ ὄρα τοῦ θανάτου μας; Καὶ ἂν ἀληθῶς ὑπῆρχε πεπρωμένον, τί θὰ ἐγένετο ἡ ἐλευθέρωσις βούλησις τοῦ ἀνθρώπου, τί θὰ ἐγένετο ἡ ἀξία τῆς κρίσεως αὐτοῦ; Ἄν ἡ ὑπόθεσις ἦτο ἀληθής, οὐδεμίαν πλέον εὐθύνην θὰ εἶχομεν διὰ τὰς πράξεις μας.

Κατὰ τὴν στιγμήν αὐτὴν εἰς ἀξιωματικὸς, ὅστις ἐκάθητο εἰς γωνίαν, ἠγέρθη καὶ ἐπλησίωσε βραδέως εἰς τὴν τράπεζαν. Πάντες ἐξεπλάγησαν διὰ τὴν σεβρὰν ἐκφρασίαν τοῦ βλέμματός του. Ἦτο Σερβιανός, ὡς καὶ τὸ ὄνομα του ἐφανέρωνεν.

Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ὑπολοχαγοῦ Βούλιτς ἦτο ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ· τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα αὐτοῦ, ἡ ἡλιοκλής αὐτοῦ ὄψις, ἡ μέλαινα κόμη του, οἱ διαπεραστικοὶ καὶ ὡσαύτως μέλανες ὀφθαλμοί, ἡ μακρὰ καὶ κανονικὴ ρίς, — εἰς τῶν χαρακτήρων τοῦ ἔθνικου

τύπου, — τὸ ψυχρὸν καὶ μελαγχολικὸν μειδιάμα, τὸ διηνεκῶς ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτοῦ πλανώμενον, πάντα ταῦτα ἀπετέλουσαν ὅλον τι, τὸ ὅποιον ἐφανέρωνεν ὅν ἰδιάζον, ἀνίκανον νὰ κοινωνήσῃ τῶν ἰδεῶν καὶ παθῶν ἐκείνων, εὖς ἡ τύχη ἐδῶκεν αὐτῷ συντρόφους.

Ἦτο γενναῖος, ὠμίλει ὀλίγον, ἀλλ' ὁ λόγος του ἦτο ἀνευ περιστροφῶν. Εἰς οὐδένα ποτὲ ἐνεπιστεύθη τὰ μυστικά τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ ζωῆς, οὔτε τὰ τῆς οἰκογενείας του. Ἐπινε πολὺ ὀλίγον, πρὸς δὲ τὰς ὠραίας τῶν Κοζάκων, τὰς ὁποίας διὰ νὰ ἐκτιμήσῃ τις κατ' ἀξίαν πρέπει νὰ ἴδῃ, οὐδέποτε ἀπέτεινε λέξιν ἐρωτικὴν...

Ἐἶχεν ὁμῶς πάθος τι, καὶ τοῦτο οὐδὲν ἀπέκρυπτεν, τὸ πάθος τοῦ παιγνιδίου. Πρὸ τῆς τραπέζης τοῦ παιγνιδίου ἐλησμονεῖ τὰ πάντα. Συχνὰ ἔχανεν, ἀλλ' ἡ συνεχὴς ἀποτυχία ἔτι μᾶλλον ἐξηρέθιζεν αὐτόν. Ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ πολέμου, ἐν καιρῷ νυκτός, ἐχαρτοπαίκεται ποτε μὲ μερικὸς φίλους του ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ὀχυρώματος. Ἀφῆνης πυροβολισμοὶ ἀκούονται· τὸ πολεμιστήριον σημαίνει, ἕκαστος τρέχει εἰς τὰ ὄπλα.

— Βάλε, λέγει ὁ Βούλιτς ἀτάραχος, εἰς ἕνα τῶν θερμότερων συμπαικτῶν.

— Στὸ ἐπτὰ, λέγει οὗτος φεύγων.

Ὁ Βούλιτς ἀπαθῆς ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου ἔκοψε τὰ χαρτιά... Τὸ ἐπτὰ ἐπέτυχεν.

Ἦδη ἡ μάχη ἦτο ζωηρά. Ὁ Βούλιτς ἀδιάφορος πρὸς τὰς σφαίρας καὶ τὰς σπάθας τῶν ἐχθρῶν ἐζήτησε νὰ εὕρῃ τὸν ἐπιτυχόντα συμπαίκτην του.

— Τὸ ἐπτὰ ἐβγήκε! ἐφώναξεν, εὐθύς ὡς τὸν διέκρινεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκρεβολιστῶν, οἵτινες ἤρχίζον νὰ ἐκτοπίζωσι τὸν ἐχθρὸν ἐκ τινος θαμνώδους μέρους, τὸ ὅποιον κατέχευε. Τὸν ἐπλησίασεν, ἐξήγαγε τὸ βαλλάντιόν του καὶ τὸν ἐπλήρωσεν ἀτάραχος. Ἀφου δὲ ἐξώφλησε τὸ χρέος του, ἐξέλεξε κατὰλληλον θέσιν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης καὶ δὲν ἔπαυσε τὸ πῦρ, εἰμὴ ἀφου ἡ μάχη ἐτελείωσεν.

Ὅταν εἶδομεν τὸν ὑπολοχαγὸν νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν τράπεζαν, ὅλοι ἐσιωπήσαμεν ἀναμένοντες ν' ἀκούσωμεν παρ' αὐτοῦ πρωτοτυπίαν τινὰ.

— Κύριοι, λέγει μετὰ φωνῆς ἠρέμου, καίτοι χαμηλοτέρως τῆς συνήθους διαπασῶν, πρὸς τί ὅλοι αὐταὶ αἱ μάταιαι συζητήσεις; Χρειαζονται ἀποδείξεις· ἰδοὺ, παρέχω τὸν ἐκυτόν μου εἰς ἐκεῖνον ἐξ ὑμῶν, ὅστις θέλει πειραματικῶς νὰ μάθῃ, ἂν ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ διαθέσῃ κατὰ βούλησιν τὴν ζωὴν του, ἢ ἂν ἡ ὄρα τοῦ θανάτου του ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ πεπρωμένου. Ποῖος ἐξ ὑμῶν δέχεται;

— Ἐγὼ δὲν δέχομαι. — Οὔτε ἐγὼ ἀνεφώνησαν πάντες. Τί ἰδέα!

— Προτείνω ἐν στοιχημα, εἶπον ἐγὼ ἀστεϊζόμενος.

— Ποῖον;

— Δυσχερίζομαι ὅτι δὲν ὑπάρχει πεπωμένον, καὶ συγχρόνως ἔρριψα ἐπὶ τῆς τραπέζης εἴκοσι δοκῆατα, ὅσα ἔτυχε νὰ ἔχω ἐπ' αὐτῶν μου.

— Δέχομαι τὸ στοιχίημα, ἀπήντησεν ὁ Βούλιτις μετὰ φωνῆς ὑποκόπου. Ταγματάρχᾳ, σεῖς θὰ κρίνητε ὡς δικαστής. Ἴδου δεκαπέντε δοκῆατα, μοὶ ὀφείλετε καὶ σεῖς πέντε, μὲ τὰ ὑποκίματά σας παρακαλῶ νὰ συμπληρώσητε τὸ ποσόν.

— Πολύ καλὰ, λέγει ὁ ταγματάρχης· ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ, σὰς ἡμολογῶ, ποῖον εἶνε τὸ ζήτημά σας καὶ πῶς θὰ τὸ λύσετε.

Χωρὶς νὰ εἶπη λέξιν ὁ Βούλιτις ἐξῆλθε καὶ διηυθύνθη εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ταγματάρχου. Ἡμεῖς τὸν ἠκολούθησαμεν. Ἐπλησίασε πρὸς τὸν τοῖχον, ὅπου ἐκρέμαντο ὄπλα διαφόρου διαμέτρου, καὶ ἐξ αὐτῶν ἔλαβε τυχαίως ἓν πιστόλιον.

Δὲν ἐνοοῦμεν τί ἤθελε νὰ κάμῃ. Ἄλλ' ὅταν ἀνύψωσε τὴν σκανδάλην καὶ ἔθεσε τὸ ἐναυσμα, πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἐκράτησαν τὸν βραχίονά του καὶ ἀνεφώνησαν·

— Τί σκοπεύεις νὰ κάμῃς; . . . Εἰσαι εἰς τὸν νοῦν σου;

— Κύριοι, λέγει μετὰ φωνῆς βραδέως, ἐνῶ συγχρόνως ἀπίστυρε τὸν βραχίονα, τίς ἀπὸ σας δέχεται νὰ πληρώσῃ δι' ἐμὲ τὰ εἴκοσι δοκῆατα τοῦ στοιχίματος;

— Ὅλοι ἀπεσύρθησαν, χωρὶς ν' ἀπαντήσωσιν.

Ὁ Βούλιτις διηυθύνθη εἰς ἄλλο δωμάτιον καὶ ἐκάθισε πλησίον τραπέζης. Ἡμεῖς ἐστεκόμεθα περὶ αὐτόν. Διὰ σημείου μᾶς παρήγγειλε νὰ μένωμεν ἐν τῇ θεσῇ ταύτῃ, ὅπερ καὶ ἐπραξίμεν σιωπῶντες. Κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἤσκει ἐφ' ἡμᾶς ἐπιδράσιν ἀνεξήγητον. Παρηκολούθουν συνεχῶς τὰ βλέμματά του, ἅτινα ἥρμα ἐροῖπτε πρὸς ἐμὲ, ἐνῶ ἐλαφρὸν μειδίαμα ἐφαίνετο ἐπὶ τῶν ὠχρῶν χειλέων του. . . Παρὰ τὴν ψυχραιμίαν του ἐνόμισα ὅτι ἐβλεπον τὴν σφραγίδα τοῦ θανάτου ἐν τῇ ἐκφράσει τοῦ προσώπου του. Παρατήρησα, καὶ πολλοὶ γηρυοὶ στρατιωτικοὶ ἐπεβεβαίωσαν τὴν παρατήρησίν μου, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὁ μέλλων μετ' ὀλίγου ὄρας ν' ἀποθάνῃ ἐκ βιαίου θανάτου, φέρει ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ἀπαισίαν τινὰ ἐκφρασίν, ἣν ἐξησηκίμενος ὀφθαλμὸς δύναται ν' ἀντιληφθῇ.

— Ὁ ἀποθάνῃς! τῷ εἶπον.

Ἐστράφη ἀποτόμως πρὸς ἐμὲ, ἀλλὰ μοὶ ἀπήντησεν ἀταράχως.

— Ἡμπορεῖ ν' ἀποθάνω, ἡμπορεῖ καὶ νὰ μὴ ἀποθάνω. . . Ἐπειτα ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ταγματάρχην τὸν ἐρωτᾷ·

— Τὸ πιστόλιον εἶνε γεμάτον;

Ὁ ταγματάρχης ἐν τῇ ταραχῇ του δὲν ἐνεθυμειτο καλῶς.

— Ἀρκεῖ, Βούλιτις, τῷ λέγει εἰς ἐξ ἡμῶν.

Εἶνε ἀναμφιβόλως γεμάτον. . . Ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐκρέματο, τὸ μαρτυρεῖ. . . Πρὸς τί σὺ ἀστεῖσμοὶ αὐτοί;

— Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθῇ τις χειρότερον ἀστεῖσμόν, προσέθηκεν ἄλλος τις.

— Πεντήκοντα βούβλια πρὸς πέντε, λέγει τρίτος τις, ὅτι τὸ πιστόλιον δὲν εἶνε γεμάτον!

Ἐδέχθησαν τινες τὸ στοιχίημα.

Ὅλη αὐτὴ ἡ βραδυτὴ μοὶ ἐπροξένει ἀνίαν.

— Ἄκουσε! εἶπον, ἡ πυροβόλησε, ἡ θέσε τὸ πιστόλιον εἰς τὴν θέσιν του καὶ πηγαίνωμεν νὰ κοιμηθῶμεν.

— Πολύ ὀρθά! ἀνεφώνησαν τινες, ἅς ὑπάγωμεν νὰ κοιμηθῶμεν!

— Κύριοι, ὑπέλαθεν ὁ Βούλιτις, σὰς παρακαλῶ νὰ μὴ κινηθῆτε. . . καὶ συγχρόνως ἔθεσε τὸν σωλήνα τοῦ ὄπλου εἰς τὸ μέτωπόν του.

Ὅλοι ἐμείναν ὡσεὶ ἀπολιθωμένοι.

— Λαβε ἓνα χαρτί καὶ ρίψε το εἰς τὸν ἀέρα, μοὺ λέγει.

Ἐλαβον ἐκ τῆς τραπέζης τὸν ἄσπον κούπα καὶ ἔρριψα εἰς τὸν ἀέρα. . . Μόλις ἀνεπνέομεν. . . Τὰ βλέμματά πάντων ἐξέσραζον τὸν τρόμον καὶ αἰσθημὰ τι ἐπιπόνου περιεργίας, καθ' ἣν στιγμὴν ἐφέροντο ἐκ τοῦ πιστολίου εἰς τὸ μοιραῖον χαρτίον, τὸ ὅποιον ἐστράφη περὶ ἑαυτὸ καὶ κατέπεσε βραδέως ἐπὶ τῆς τραπέζης. Μόλις ἤγγισεν αὐτήν, καὶ ὁ Βούλιτις ἐπίεσε τὴν σκανδάλην. . . Οὐδεμίαν ἐκπυροσκοπήσας!

— Δόξα τῷ Θεῷ! ἀνεφώνησαν πολλοὶ ἀξιωματικοί· τὸ πιστόλιον δὲν ἦτο γεμάτον.

— Τώρα θὰ τὸ ἴδωμεν, λέγει ὁ Βούλιτις. Ἀνύψωσεν ἐκ νέου τὴν σκανδάλην, ἐσκόπευσεν ἐν πηλίκιον ἀνηρητημένον παρὰ τὸ παράθυρον. . . Τὸ ὄπλον ἐκρότησεν, τὸ δωμάτιον ἐπληρώθη καπνοῦ. . . Εὐθὺς ὡς ὁ καπνὸς διελύθη, ἐζητάσαμεν τὸν πῖλον· εἶχε διατρυπηθῆ ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον, ἡ δὲ σφαιρὰ εἶχεν ἐισδύσῃ εἰς τὸν τοῖχον.

Ἐπὶ τινὰ λεπτὰ οὐδεὶς ἠδυνήθη ν' ἀρθρώσῃ λέξιν. Ὁ Βούλιτις ἠρεμώτατος ἔβαλε τὰ δοκῆατά μου εἰς τὸ θυλάκιόν του.

Καὶ ἄλλοι μὲν ἠπόρουν διὰ τί τὸ πιστόλιον δὲν ἐκπυροκρότησε τὴν πρώτην φοράν, ἄλλοι δὲ ἐδίδον διαφόρους ἐξηγήσεις, ὡς ὅτι τὸ ἐναυσμα τὴν πρώτην φοράν ἦτο ὑγρὸν, τὴν δὲ δευτέραν ὁ Βούλιτις ἔβαλε καλῆτερον. Ἄλλ' ἐγὼ δυσχερίσθη ὅτι ἡ τελευταία ὑπόθεσις ἦτο ἀβάσιμος, διότι συνεχῶς καὶ κατὰ τὴν πρώτην καὶ κατὰ τὴν δευτέραν φοράν εἶχον προσηλωμένον τὸ βλέμμα εἰς τὸ πιστόλιον.

— Εἰσαι εὐτυχῆς εἰς τὸ παιγνίδιον, λέγω εἰς τὸν Βούλιτις.

— Διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ζωὴν μου, ἀπήντησε μετὰ μειδιάματος εὐχαριστήσεως. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ὑπέβη εὐτυχέστερος παρὰ εἰς τὰ χαρτιά.

— Ἀλλὰ, ὡς βλέπεις, μὲ τὴν ἐπιτυχίαν ὑπάρχει καὶ κάποιος κίνδυνος περισσώτερος.

— Ἐλοιπόν! πιστεύεις τώρα εἰς τὸ πεπωμένον;

— Πιστεύω! Ἀλλὰ δὲν εἰξεύρω, πῶς εἶχον τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἐμελλες ἐντὸς ὀλίγου ν' ἀποθάνῃς.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις πρὸ μικροῦ μὲ ψυχραιμίαν εἶχεν ἐκτεθῆ εἰς θάνατον πιθανόν, αἴφνης ἐταράχθη.

— Αὐτὸ μὲ ἀρκεῖ! λέγει ἐγειρόμενος· ἐκέρδησα τὸ στοιχίημα· αἱ παρατηρήσεις σας μοὺ φαίνονται τώρα ἄστοχοι.

Ἐλαβε τὸν πῖλον του καὶ ἀνεχώρησεν. Ἐξέπλάγην διὰ τὴν ἐντύπωσιν, ἣν σὺ λόγοι μου ἐνεποίησαν εἰς τὸν Βούλιτις, καὶ, ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἐφάνη, οὐχὶ ἀλόγως.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀνεχώρησαν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, κρίνοντες διαφοροτρόπως τὰ συμβάντα τῆς ἐσπέρας καὶ θεωροῦντες ἴσως ὡς ἐγκλημά μου τὸ ὅτι ἐδέχθη στοιχίημα, ἐν τῷ ὅποιῳ ἡ ζωὴ ἐνός ἀνθρώπου ἐξετίθητο εἰς κίνδυνον, ὡς ἐὰν μὴ ἦτο δυνατόν εἰς αὐτόν νὰ φανευθῇ ἄνευ τῆς ἰδικῆς μου ἐπειμβάσεως.

Ἐπανῆλθον εἰς τὸ κατάλυμά μου διερχόμενος διὰ στενωπῶν ἐρήμων. Ἦτο πανσέληνος, τὸ φῶς δὲ αὐτῆς εἶχεν ἐρυθρότητα τινὰ ἡμιᾶζουσαν πρὸς τὴν ἀνταίγεια πυρακίαι. Οἱ ἀστέρες ἠκτινοβόλουν ἐν μέσῳ τῆς ἡμερίας τοῦ αἰθρίου οὐρανοῦ.

Ἐμειδίον ἀναλογιζόμενος πῶς σοφοὶ ποτε ἠδυνήθησαν νὰ πιστεύσωσιν ὅτι τὰ ἄστρα ταῦτα ἦσκον ἐπιδράσιν μοιραίαν ἐπὶ τὰς ἀθλίους ἡμῶν ἐρίδας πρὸς κατοχὴν γωνίας γῆς ἢ ὑπὲρ τῶν καλουμένων δικαιοματῶν ἡμῶν. Καὶ ὅμως οἱ λαμπτήρες οὗτοι οἱ ἀνημέμοι κατ' αὐτούς, ὅπως φωτίζουσι τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς θριαμβοὺς ἡμῶν, ἐξκολουθοῦν ἐτι νὰ λάμπουν μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως, ἐνῶ τὰ πάθη καὶ αἱ ἐλπίδες ἐσβεσθήσαν μετὰ τῶν ἀνθρώπων τοῦ παρελθόντος! Αἱ οὐράναι αὐταὶ ὄψεις ἦσαν δι' αὐτούς ὅπως οἱ λύχνοι οἱ ἀναπτόμενοι εἰς τὰ ἄκρα ὁἴστους, ἵνα χρησιμεύωσιν ὡς ὁδηγοὶ εἰς τοὺς ἀπλανημένους ὁδοιπόρους! Ἀλλὰ καὶ ὁπόσην δύναμιν βουλήσεως ἦντλον ἐκείνοι ἐκ τῆς πεποιθήσεως ὅτι ὁ οὐρανὸς σύμπας μετὰ τῶν ἀναριθμητῶν αὐτοῦ κόσμων ἀνεμιγνύετο εἰς τὰ συμφέροντα τῶν ἀνθρώπων καὶ πηρηκοῦσθαι τὰς πράξεις των μετὰ συμπαθείας ἀναλλοιώτου, καὶ τοὶ ἀφάνου!..

Καὶ ἡμεῖς, ἀνάξιοι ἐκείνων ἀπόγονοι, οἵτινες ἐρπομεν ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ προσορισμοῦ καὶ ἄνευ φιλοδοξίας, ἄνευ τέρψεων καὶ ἄνευ ἄλλου φόβου εἰμὴ ἐκείνου, ὅπ' οὐ ἀκουσίως καταλαμβάνεται ἡ καρδίκα ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ τοῦ ἀναποφεύκτου τέλους, δὲν εἰμεθα ἱκανοὶ πλέον διὰ τὰς μεγάλας θυσίας εἴτε ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῆς ἀνθρωπότητος εἴτε ὑπὲρ τῆς ἰδικῆς μας, διότι ἔχομεν τὴν συνείδη-

σιν ὅτι ἡ εὐτυχία αὕτη εἶνε ἀνεπίκτος. Φερόμεθα ἐν μέσῳ τῆς ἀδιαφορίας ἐκ μιᾶς ἀμφιβολίας εἰς ἄλλην, ὡς οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπιπτον ἐκ μιᾶς πλάνης εἰς ἄλλην, χωρὶς νὰ ἔχωμεν, ὡς ἐκεῖνοι, μήτε τὴν ἐλπίδα, ἣτις ἐσθιρίζεν αὐτούς, μήτε τὴν ζωηράν ἐκείνην, καίτοι ἀόριστον ἠδονήν, ἣτις συνοδεύει τοὺς ἰσχυροὺς κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν εἴτε πρὸς τοὺς ἡμοίους των εἴτε πρὸς τὴν εἰμαρμένην. . .

Πληθὺς τοιούτων σκέψεων διήλθε διὰ τοῦ πνεύματός μου, τὰς ὁποίας δὲν διετήρησα ἐν τῇ μνήμῃ, διότι δὲν ἀγαπῶ νὰ ἐνδιατρίβω εἰς ἀφηρημένας σκέψεις. . . Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς νεότητός μου ὠνειροπόλουν συχνάκις· ἐνησμένιζον εἰς εἰκόνας ἐναλλάξ σκοτεινὰς ἢ χαριέσσας, ἅς ἡ ἀνήσυχος φαντασία μου ἐπλαττε. . . Τί δὲ τὸ ἐξ αὐτῶν κέρδος; Οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ ἡ κόπωση, ἣν αἰσθανόμεθα μετὰ τινος καθ' ὕπνον πάλιν, εἰμὴ ἡ λυπηρὰ καὶ πλήρης πικρίας ἀνάμνησις.

Εἰς τοὺς ματαίους τούτους ἀγῶνας καταδεδάπησα καὶ τὴν θέρημν τῆς ψυχῆς μου καὶ τὴν ἰσχύν τῆς βουλήσεως, ἀπαραιτήτους διὰ τὴν δρᾶσιν καὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ βίου. Μόλις εἰσελθὼν εἰς τὸν βίον εἶχον ἤδη ἐξαντλήσῃ διερχόμενος κατὰ φαντασίαν πάσας αὐτοῦ τὰς τύχας· νεώτατος ἐτι ἤμην ἐμπλεὺς κόρου ὡς γέρον. . . Ἡ διάθεσις μου ἦτο ὡς ἡ τοῦ ἀναγινώσκοντος κακὴν ἀπομίμησιν ἔργου γνωστοῦ καὶ οἰκείου αὐτῷ.

Τὰ κατὰ τὴν ἐσπέραν συμβάντα μοὶ ἐνεποίησαν ἐντύπωσιν βαθεῖαν· τὰ νεῦρά μου κατεταράχθησαν. Ἄγνωστος ἐάν σήμερον οὐδόπως πιστεύω εἰς τὴν ὑπαρξίν πεπωμένου, ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἐπίστευον τὴν στιγμήν ἐκείνην· ἡ ἀπόδειξις ἦτο πειστικὴ, καὶ μοιολογῶ εἶχον χλευάσῃ τοὺς πρόγονους διὰ τὰς ἀστορολογικὰς αὐτῶν ματαιότητάς, ἐβλεπον ὅτι καὶ ἐγὼ περιέπιπτον εἰς τὴν αὐτὴν πλάνην. Ἀλλ' ἐγκαίρως ἀνεκαίτισα ἑμαυτὸν ἐν τῇ κινδυνώδει ταύτῃ ὁδῷ, καὶ ἐπειδὴ ἔχω ὡς ἀρχὴν οὐδὲν μήτε ν' ἀποδέχωμαι μήτε ν' ἀπορρίπτω τυφλῶς, ἀφῆκα τὴν μεταφυσικὴν, ἵνα παρατηρῶ τὸν δρόμον μου. Καὶ καλῶς ἐπραξα· διότι παρ' ὀλίγον ἐπιπτον ἐπὶ πράγματι οὐκ ὄντος καὶ μαλακοῦ, τὸ ὅποιον ἐφαίνετο ἄψυχον. Κύπτω νὰ ἴδω. . . Ἡ σελήνη ἐφώτιζε τότε τὴν ὁδόν. . . Τί δὲ βλέπω; Χαῖρον πρὸ μικροῦ σφαιγγέντα. . . Τὴν αὐτὴν σχεδὸν στιγμήν ἤκουσα κρότον βημάτων· δύο Κοζάκοι ἐξήρχοντο ἐκ γειτονικῆς στενωποῦ τρέχοντες. Ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν μὲ ἐπλησίασε καὶ μὲ ἠρώτησεν, ἂν εἶχον ἴδῃ ἓνα Κοζάκον μεθυσιμένον, ὅστις κατεδίωκεν χαῖρον. Εἶπον ὅτι δὲν εἶδον τὸν Κοζάκον, ἀλλὰ τοὺς ἔδειξα τὸ θυμὰ των πολεμικῶν του βορῶν.

— Τὸν κακούργον! λέγει ὁ ἄλλος Κοζάκος· ὅταν πίνῃ πολὺ, δὲν γνωρίζει πλέον οὔτε πράγ-

ματα οὔτε ἀνθρώπους. . . Ἄς τρέξωμεν, πρέπει νὰ τὸν δέσωμεν. . .

Ἀπεμακρύνθησαν, ἐγὼ δὲ ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον μου μὲ διπλάσιαν προσοχὴν. . . Τέλος ἐφθάσα εἰς τὸν οἶκόν μου σῶος καὶ ἀβλαβής. Ἐκάθημην εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς Οὐριαδνίκα, τὸν ὁποῖον ἠγάπων διὰ τὸν ἀγαθὸν χαρακτήρα του καὶ διὰ τὴν Νάστιαν, τὴν ὡραίαν θυγατέρα του. Κατὰ τὴν συνθήειάν της μὲ ἀνέμενε παρὰ τὴν μικρὰν θύραν περιτυλιγμένη εἰς τὴν γυνῶν της ἢ σελήνην ἐφώτιζε τὰ χαρίεντα χεῖλη αὐτῆς, ὡρὰ ἐκ τοῦ ψύχους τῆς νυκτός. Ἐνθὺς ὡς μὲ ἀνεγνώρισεν, ἐμειδίασεν· ἀλλὰ δὲν εἶχον τὴν ὄρεξιν νὰ προσέξω εἰς αὐτήν.

— Κλησπέρα, Νάστια, τῆ εἶπον διερχόμενος παρὰ τὸ πλευρόν της.

Ἦθελε κάτι νὰ εἶπη, ἀλλ' ἠρέσθη μόνον ν' ἀναστενάξῃ. Ἐκλείσα τὴν θύραν τοῦ δωματίου μου, ἤναψα τὸ φῶς καὶ ἔπεσα εἰς τὴν κλίνην μου· ὅταν δ' ὁ ὕπνος μὲ κατελάβανεν, ἤρχιζεν ἡδὴ νὰ ἐξημερώνῃ. Ἀλλ' ἦτο γεγραμμένον ἀναμφιβόλως εἰς τὸ μέγα βιβλίον τοῦ πεπωμένου ὅτι τὴν νύκτα ταύτην δὲν θὰ ἐκοιμώμην. Κατὰ τὰς τέσσαρας τῆς πρωίας ἐκτύπησαν εἰς τὸ παράθυρόν μου. Ἀνεπήδησα ἀμέσως ἐκ τῆς κλίνης διὰ νὰ ἴδω τί μὲ ἤθελον.

— Σήκω, ἐνδύσου! μοὶ ἐφώνηξαν ἐξωθεν.

Ἐνεδύθην ἐν βίβῃ καὶ ἐξῆλθον.

— Εἰξεύρεις τί συνέβη; μοὶ εἶπον μὲ φωνῆ τρεῖς ἀξιωματικοὶ ἐντρομοὶ καὶ κάτωχοι.

— Τί; ἠρώτησα.

— Ὁ Βούλις ἀπέθανε. . .

Ἐμεινα ὡς ἀπολιθωμένος.

— Τὸν ἐσκότωσαν. . . Πηγαίνωμεν ἀμέσως.

— Ποῦ;

— Θὰ σοῦ τὸ εἰπώμεν εἰς τὸν δρόμον.

Ἐκινήσαμεν. Μοὶ διηγήθησαν ὅλας τὰς λεπτομερείας τοῦ δυστυχήματος, ἐξέφραζον δὲ καὶ αὐτοὶ τὸν θαυμασμόν των διὰ τὰς παραδόξους ταύτας ἰδιοτροπίας τῆς εἰμαρμένης, ἧτις τὴν νύκτα ἔσωζε τὸν Βούλις ἐκ θανάτου σχεδὸν βεβαίου, ἵνα τὸν θυσιάσῃ ἡμίσειαν ὥραν βραδύτερον.

Ἐβιάδιζεν εἰς ὁδὸν σκοτεινὴν, ὅτε συνήντησε Κοζάκον μεθυσμένον, ὅστις πρὸ μικροῦ εἶχε σφάξῃ ἓνα χοῖρον. Ἰσως ὁ ἄνθρωπος αὐτός θὰ παρήρχετο χωρὶς νὰ τὸν παρατηρήσῃ, ἂν ὁ Βούλις δὲν τὸν ἠρώτα:

— Φίλε μου, τί ζητεῖς;

— Ἐσένα!

Καὶ ὁ Κοζάκος ἐπληξεν αὐτὸν διὰ τῆς σπάθης μὲ τόσην ὀρμὴν, ὥστε τὸν ἐδιχοτόμησεν ἀπὸ τοῦ ὤμου μέχρι τῆς καρδίας. . . Οἱ δύο Κοζάκοι ἔτρεξαν καὶ ἀνήγειραν τὸν πληγωθέντα, ὅστις ἄφινεν ἡδὴ τὴν τελευταίαν πνοὴν καὶ μόνον τὰς δύο ταύτας λέξεις ἠδυνήθη νὰ προσφέρῃ:

— Εἶχε δίκαιον!

Μόνος ἐγὼ ἐνόησα τὴν σημασίαν τῶν λέξεων τούτων, αἵτινες ἀνεφέροντο εἰς τὴν ἀκουσίαν πρόρρησίν μου. Τὸ ἔμφυτον δὲν μὲ εἶχεν ἀπατήσῃ ἀποκαλύπτει μοὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὰ σημεῖα προσεχούς θανάτου.

Ὁ φονεὺς εἶχε κλεισθῆ εἰς μίαν καλύβην κενὴν. Διευθυνόμεθα εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος. Πλήθος γυναικῶν ὀδυρομένων εἶχε περισυναχθῆ. Ὁ Κοζάκος κατὰ διαλείμματα ἐξώρμα εἰς τὴν ὁδὸν κρατῶν σπάθην, καὶ πάλιν ὑπεχώρει, ὡς οἱ ἀξιωματικοὶ τὸν ἐπλησίαζον. Ἡ σύγχυσις εἶχε φθάσῃ εἰς τὸ κατακόρυφον.

Ὅταν ἐφθάσαμεν, τὸ πλῆθος περιστοίχιζε τὴν καλύβην, ἧς αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα ἦσαν κεκλεισμένα ἐνδοθεν. Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ Κοζάκοι ἀντήλασσαν μεταξὺ των ζωηροῦς λόγους· αἱ γυναῖκες ἔκλαιον, ἐνῶ συγχρόνως ἐσχολίαζον διαφοροτρόπως τὰ συμβάντα. Μεταξὺ αὐτῶν παρετήρησα γραῖαν, ἧς ἡ μορφή ἐξέφραζε βλαθεῖαν θλίψιν. Ἐκάθητο εἰς μίαν δοκὸν στηρίζουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν δύο χειρῶν της. Ἦτο ἡ μήτηρ τοῦ φονεῦς. Κατὰ διαλείμματα ἐκίνει τὰ χεῖλη, ὡσεὶ προσήχητο. . . Ἰσως κατηράτο. . .

Ἐπρεπεν ἐπὶ τέλους νὰ ληφθῆ ἀπόφασίς τις, νὰ συλληφθῆ ὁ φονεὺς. Ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ βιάσῃ ἐμπρός. Ἐπλησίασα τότε εἰς τὸ παράθυρον καὶ παρετήρησα διὰ μέσου σχισμῆς τοῦ παραθυροφύλλου. Ὁ Κοζάκος κατέκειτο ὡρὸς ἐπὶ τοῦ ὀπίσθου κρατῶν πιστόλιον εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα· παρὰ τὸ πλευρόν του εἶχε τὴν αἰμόφυρον ἔτι σπάθην. Ἡ ἔκφρασις τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἦτο ἀπειλητικὴ· ἐνίοτε καταλαμβάνομενος ὑπὸ τρόμου σπασμωδικῶς ἔφερε τὰς χεῖρας εἰς τὴν κεφαλὴν, ὡσεὶ ἐζήτει ν' ἀναμνησθῆ τὸ ἔγκλημα τῆς. Ἐνόμισα ὅτι ἐβλεπον τὸ ἀναποφάσιστον ἐν τῷ ἀγρίῳ αὐτοῦ βλέμματι, καὶ εἶπον εἰς τὸν ταγματάρχην ὅτι τὸ καλλίτερον ἦτο νὰ διαρρήξωμεν τὴν θύραν καὶ διὰ τῶν Κοζάκων νὰ συλλάβωμεν τὸν ἐγκληματίαν, πρὶν λαθῇ τὸν καιρὸν νὰ συνέλθῃ.

Τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς γηραιὸς Κοζάκος ἐπλησίασε τὴν θύραν καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ὀνομαστί· ἐκεῖνος ἤκουσεν.

— Ἐπταίσιες, ἀγαπητέ μου, τῷ λέγει ὁ γέρον· τώρα πρέπει νὰ ὑποταχθῆς.

— Δὲν θὰ ὑποταχθῶ, ἀπήντησεν ὁ Κοζάκος.

— Μὴ ἐξοργίζῃς τὸν Θεόν! Δὲν εἶσαι σὺ ἐκ τῶν κατηραμένων ἀλλοπίστων, ἀλλὰ χριστιανός· ἀφοῦ ἔκαμες τὸ κακόν, δὲν σοῦ μένει ἄλλο παρὰ νὰ ὑποστῆς τὰ ἐπακόλουθα.

— Δὲν θὰ παραδοθῶ! ἐφώνησεν ὁ Κοζάκος μὲ φωνὴν ἀπειλητικὴν· καὶ ὁ θόρυβος, ὅστις ἤκούετο, ἐφάνερωνεν ὅτι ἠτοιμάζετο τὸ ὄπλον του.

— Ἐ! σὺ ἡ μητέρα! λέγει ὁ γέρον Κοζάκος, ὁμίλησε τίποτε εἰς τὸ παιδί σου, ἴσως θὰ

σὲ ἀκούσῃ. Ὅλη αὐτὴ ἡ ἀργοπορία ἐξοργίζει τὸν Θεόν· καὶ οἱ κύριοι ἐδῶ περιμένουν ἀπὸ δύο ὥρας.

Ἡ γραῖα τὸν ἠτένισε καὶ ἔσεισε τὴν κεφαλὴν.

— Βασίλειε Πέτροβιτς, λέγει ὁ γέρον Κοζάκος πλησίαζων πρὸς τὸν ταγματάρχην, δὲν θὰ παραδοθῆ· τὸ γνωρίζω· καὶ ἂν σπάσουν τὴν θύραν, θὰ στείλῃ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ὄχι ἓνα καὶ δύο. . . Δὲν εἶνε καλλίτερον νὰ τσυφεισθῆ ἀπὸ τὸ ἀνοιγμὰ τοῦ παραθυροφύλλου;

Τότε διήλθε διὰ τοῦ πνεύματός μου ἰδέα ἀλλόκοτος· ὡς ὁ Βούλις, ἠθέλησα καὶ ἐγὼ νὰ δοκιμάσω τὴν τύχην.

— Περιμένετε, λέγω εἰς τὸν ταγματάρχην, θὰ τὸν συλλάβω ζῶντα.

Διέταξα τὸν γηραιὸν Κοζάκον νὰ τὸν ἀπασχολῇ ὁμιλῶν πρὸς αὐτόν, καὶ ἀφοῦ ἐτοποθέτησα τρεῖς ἄνδρας πλησίον τῆς θύρας μὲ τὴν διαταγὴν νὰ τὸν φονεύσωσιν ἢ νὰ δράμωσιν ἅμα τῷ πρώτῳ σημείῳ εἰς βοήθειάν μου, ἐπλησίασα τὸ μοιραῖον παράθυρον. . . Ἡ καρδία μου ἐπαλλεν.

— Κατηραμένε! ἐφώνησεν ὁ γέρον Κοζάκος· νομίζεις ὅτι θὰ μὰς βσταζῆς ἐδῶ πολλὴν ὥραν ἀκόμη; . . . Φαντάζεσαι ὅτι δὲν θὰ πέσης εἰς τὰ χεῖρα μας; . . .

Καὶ ἤρχισε νὰ κτυπῆ τὴν θύραν μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις του. Παρηκολούθουν διὰ μέσου τῆς σχισμῆς τοῦ παραθυροφύλλου πάσας τὰς κινήσεις τοῦ Κοζάκου, ὅστις πᾶν ἄλλο ὑπεαπεύετο ἢ ὅτι ἡ προσβολὴ θὰ ἐγένετο ἐκ τούτου τοῦ μέρους. Διὰ μίαν ἀνοίγω τὸ παραθυροφύλλον καὶ ρίπτωμαι ἐντός· πυροβολισμὸς ἀντήχησεν. . . ἡ σφαῖρα ἐψυχε τὸ εὖς μου καὶ ἔσχισε τὴν ἐπωμίδα μου. Ἀλλ' ὁ καπνὸς ἠμπόδισε τὸν Κοζάκον νὰ εἴρῃ ταχέως τὴν σπάθην του. Συνέλαβον ἀμέσως τὸν βραχίονά του· οἱ στρατιῶται ἐρρίφθησαν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐν διαστήματι τριῶν λεπτῶν εἶχε δεθῆ καὶ ἀπαχθῆ ἐν φρουρᾷ.

Οἱ περίεργοι διελύθησαν, ἐγὼ δὲ ἐδέχθην τὰ συγχαρητήρια τῶν ἀξιωματικῶν. . . Καὶ ἀληθῶς τὰ ἤξιζον.

Καὶ ἔπειτα πῶς νὰ μὴ εἶνέ τις μοιρολάτρης; Τίς δύναται νὰ εἶνε πεπεισμένος ὅτι οφείλει νὰ ἀποφύγῃ ἢ νὰ πράξῃ τούτο ἢ ἐκεῖνο; Ποσάκις δὲν ἐκλαμβάνομεν ὡς ἀλήθειαν ὅ,τι εἶνε ἀπλῶς ἀπάτη τῶν αἰσθήσεων ἢ πλάνη τῆς κρίσεως! . . . Ἀρέσκομαι ν' ἀμφιβάλλω περὶ πάντων. . . Καὶ ἡ διάθεσις αὕτη δὲν βλάπτει ποσῶς τὸ ἀποφασιστικὸν τοῦ χαρακτήρος. . . Ἐγὼ τοῦλάχιστον βαδίζω ἐμπρός τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀποφασιστικῶς, καθ' ὅσον ἀγνώω τί μὲ περιμένει. Καὶ τί κακόν ὑπάρχει μεγαλύτερον τοῦ θανάτου; . . . Ἀλλὰ δύναμθα νὰ τὸν ἀποφύγωμεν; . . .

Ὅταν ἐπέστρεψα εἰς τὸ φρούριον, διηγήθην εἰς τὸν Μάξιμον Μάξιμιτς ὅ,τι εἶχε συμβῆ εἰς ἐμέ, ὡς καὶ τὴν σκηνὴν, ἧς ἐγενόμην αὐτό-

πτης. . . Ἦθελον νὰ μάθω τί ἐφρόνει περὶ τοῦ πεπωμένου. Κατ' ἀρχὰς δὲν ἐνόησε τί σημαίνει ἡ λέξις, ἀλλ' ἀφοῦ τῷ τὴν ἐξήγησα, μοὶ εἶπε σείων τὴν κεφαλὴν:

— Ἄ ναί. . . βέβαια. . . εἶνε πρᾶγμα πολὺ σκοτεινόν! . . . Ἐπειτα τὰ ὄπλα αὐτὰ τῶν ἀσιατικῶν ἐργοστασιῶν συχνὰ δὲν παίρνουν φωτιά, ὅταν δὲν εἶνε καλὰ λαδωμένα, ἢ ὅταν δὲν πιέζῃ κανεὶς δυνατὰ τὴν σκηνόαλην. Ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἀγαπῶ διόλου τὰς καραβίνας τῶν Κιρκασίων· δὲν εἶνε ὄπλον καλόν· ἡ ἀκτιρὶς εἶνε πολὺ μικρά, καὶ ἂν κανεὶς δὲν προσέξῃ, τὸ ἐναυσμα ἠμπορεῖ νὰ καύσῃ τὸ πρόσωπόν του. . . ἀλλὰ τὰς σπάθας των τὰς ἐκτιμῶ καὶ τὰς σέβομαι.

Καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν σιωπῆς ἐπανέλαβεν:

— Ὁ καυμένος! Ὁ διάβολος τοῦ ἔφερεν ἐμπρὸς ἓνα μεθυσμένον! . . . Ἦτο βέβαια γραμμένον ἐκεῖ ἐπάνω, ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη! . . .

Δὲν κατώρθωσα ἄλλο τι ν' ἀκούσω παρ' αὐτοῦ· δὲν εἶνε δυνατὸς εἰς τὴν μεταφυσικὴν.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟ ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΤΡΟΙΖΗΝΟΣ

Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ μὲνός σχεδὸν συγκληθεῖσα εἰς νέαν σύνοδον, συνεδριάζει ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου Βουλευτηρίῳ, ὅπερ μεθ' ὅλα τὰ ἀρχιτεκτονικὰ αὐτοῦ ἐλαττώματα παρέχει πᾶσαν ἀνεσιν εἰς τοὺς βουλευτάς. Ἐπὶ τούτῳ ἐπίκαιρος καὶ ἐνδιαφέρουσα εἶνε ἡ τοῦ Ν. Δραγοῦμη χαριστάτη περιγραφή τοῦ ἐν Τροϊζήνι αὐτοσχεδίου Βουλευτηρίου, ὅπου συνήλθεν κατὰ τὸν Ἀγῶνα ἡ Ἑθνικὴ Συνέλευσις.

Σ. τ. Δ.

Ἡ περιοχὴ ἐν ἧ συνεκροτοῦντο αἱ συνεδριάσεις, ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐγίνοντο αἱ συσκέψεις καὶ αἱ ἀγορεύσεις, ἡ διεξαγωγὴ τῶν γραφικῶν ἐργασιῶν, ἡ δίκαια τῶν περὶ τὴν Συνέλευσιν, πάντα ταῦτα φαίνονται μοὶ ἄξια ἀναμνήσεως· διότι οἱ μὴ εὐτυχήσαντες νὰ ἴδωσιν ἀθλοῦσαν τὴν Ἑλλάδα ἀδυνατοῦσι νὰ φαντασθῶσι τὰς θλίψεις, τὰς στερήσεις, τὰς κακουχίας, πρὸς ἃς ἐπάλαιον οἱ ἀγωνιζόμενοι. Πολλάκις ἂν ἡ πίστις δὲν ὑπεστήριζε τὰς δυνάμεις, ἂν ἡ ἐλπίς δὲν ἐχρησίμευεν ἀντὶ ἄρτου καὶ στέγης, ἂν ὁ ἔρωσ τῆς πατρίδος δὲν ἐθέρμαινε αὐτοὺς γυμνητεύοντας ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ἢ δὲν περιεκάλυπτε περιπλανωμένους ἀσκεπεῖς ἐν ὥρᾳ καύσωνος, πολλάκις, λέγω, θὰ ἐφθόνουν τὸν θάνατον τῶν πρὸ αὐτῶν μαρτυρησάντων.

Καὶ ἐνώσω μὲν διετριβόμεν ἐν Ἐρμιόνη, αἱ συνεδριάσεις συνεκροτοῦντο ἐντὸς προμήκουσ αἰθούσης, ὅπου ἐκαθήμεθα σισωρευμένοι ἀναμῆξ, διασταυρωμένους ἔχοντες τοὺς πόδας. Οἱ δὲ βή-

τορες, δσάκις ἤθελον ν' ἀγορεύωσι, στηρίζοντες δλόκληρον τὴν προτομήν ἢ πλαγίως ἐπὶ τῆς ἐτέρας τῶν χειρῶν, ἢ κατέμπροσθεν καὶ ἐπὶ τῶν δύο, ἠγωνίζοντο πνευστιῶντες, ἄν μάλιστα ἦσαν γέροντες ἢ πολὺσαρκιοί, ν' ἀνεγερθῶσιν ἐπὶ τῶν ποδῶν, ὅστινες ναρκούμενοι συνήθως ἐκ τῆς χαμαιζήλου ἐκείνης κατακλίσεως, ἀνέπτυσσον περιέργως καὶ ζωηρότατα καθίστων τὰ ῥητορικά σχήματα τοῦ προσώπου αὐτῶν. Μακάριοι δὲ οἱ εὐρισκόμενοι παρὰ τὸν τοῖχον, ἢ ὅσοι, προνοητικώτεροι τῶν ἄλλων, ἔφερον μαγγούρας! Μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων διακρίνετό τις Βασίλειος Μπαρλάς, καὶ διακρίνετο οὐ μόνον ἐπὶ προνοία μαγγουρικῆ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πολυχεύμονι Νείλω εὐγλωττίας. Ὁ Βασίλειος αὐτός, Ἡρακλῆς τὸ ἀνάστημα καὶ Στέντωρ τὴν φωνήν, ἤρχετο πάντοτε ἐφόδιον ἔχων βράβδον παιμαντικὴν εὐπαγῆ ἀναβάνουσαν μέχρι πώγωνος, ἐρ' ἢς στηρίζων ἀμφοτέρους τοὺς βραχίονας, διέχεεν ὡς ἀπὸ βήματος ὑψηλοῦ χρυσὰ νάμματα χρυσορρύτου ῥητορείας.

Ἄλλ' ἐν Τροιζῆνι, ὅπου τὸ στίφος τῶν διπλασίων καὶ τριπλασίων πληρεξουσίων ἀπετέλει δλόκληρον φάλαγγα, περιέχουσαν καὶ στρατηγούς, καὶ συνταγματάρχας, καὶ χιλιάρχους, καὶ λοχαγούς μαχομένους, οὐχὶ πρὸς τὸν μαχαίρα καὶ πυρὶ ἐρημοῦντα τὴν Πελοπόννησον Ἰβραϊμην, ἢ πρὸς τὸν ἀπειλοῦντα τὴν κλεινὴν ἀκρόπολιν Κιουταχῆν, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους, ποῦ αἰθουσα χωρητικὴ τοσοῦτου ἀρειμανίου πλήθους; Διότι τὴν εὐρυχωροτέραν οἰκίαν τοῦ χωριδίου κατῴκει ὁ πρόεδρος τῆς συνελεύσεως, καὶ αὐτὴν, δλόκληρον ἴσως, ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ τὸ ἐλάχιστον τῶν δωματίων τοῦ ἐν Ἀθήναις βουλευτηρίου. Ὅθεν ἀπεφασίσθη νὰ μετασκευασθῇ εἰς χώρον συνεδριάσεων κηπὸς τις παρακείμενος.

Ἄλλ' ἴσως νομίση ὁ ἀναγνώστης, ὅτι διὰ τὴν μετασκευὴν ταύτην ἐγένετο χρεῖα νὰ συνεννοηθῶσι τὰ ὑπουργεῖα τῶν στρατιωτικῶν, τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν, ν' ἀνταλλαγῶσιν ἐγγράφα, νὰ ὀνομασθῶσιν ἐπιτροπαὶ ἀρχιτεκτόνων καὶ μηχανικῶν, νὰ συνταχθῶσι σχέδια καὶ προϋπολογισμοὶ καὶ νὰ ἐκδοθῶσιν ἐντάλματα· τοιαύτη ὁμῶς ἐνέργεια ἦτο ἄγνωστος τὸν χρόνον ἐκεῖνον. (Καὶ ἡ ἀντιβουλία δὲ, ἣν τινες κατέκριναν ὡς θεμελιώσασαν τὴν σημερινὴν γραφειοκρατίαν, εἶχεν ἀπαγορεύσει διὰ διατάγματος τὴν κακωτικὴν ταύτην καὶ ἐπιζήμιον ἀδολεσχίαν). Ὅλίγοι δοκοί, μετακομισθεῖσαι ὑπὸ στρατιωτῶν, ἐχρησίμευσαν ἀντὶ ἐδρῶν εἰς τοὺς λογάδας τοῦ ἔθνους. Συνετελέσθη δὲ ἡ διάταξις τῆς αἰθούσης ὡς ἑξῆς:

Αἱ δοκοί, τεθεῖσαι τετραγώνως ὅπως ἐφάπτεται κατὰ τὰς ἄκρας ἢ μίᾳ τῆς ἄλλης, ἐσχημάτιζον περιοχὴν, πρὸς τὸ κέντρον σχεδὸν ἢς τινος ἀνυψοῦτο εὐρύκλαδος καὶ χλοερὰ λιμονέα.

Ὁ δὲ πρόεδρος, καθήμενος ἐπὶ θρανίου ἀγροίκως κατεσκευασμένου, ἐστήριζε τὴν ράχιν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τῆς λιμονέας ταύτης, ἢς οἱ εὐθαλεῖς κλώνες, ἐξαπλούμενοι ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἐπέειχον τόπον πλατείας καὶ εὐώδους σιαδῶς, ὠραιότερας καὶ τῶν οὐρανῶν τῶν βασιλικῶν θρόνων. Μικρὰ δὲ τράπεζα, ἀγροίκως ἐπ' ἴσης ξυλουρηθεῖσα, ἔκειτο ἐνώπιον τοῦ προέδρου, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐλαμπεν ὁ κώδων τῆς εὐταξίας, ἣν ὁμῶς σπανίως παρεσιῆγεν εἰς τὸ δυσήνιον ἐκεῖνο πλήθος. Καὶ δεξιὰ μὲν τοῦ προέδρου ἐκάθητο κατὰ γῆς διπλοπόδης ὁ γραμματεὺς τῆς Συνελεύσεως ἀναδιφῶν καὶ μελαίνων χαρτί· ἕτερος δὲ γραμματεὺς, ἰστάμενος ὀρθῶς ἐξ εὐωνύμων, ἀνεγίνωσκε τὰ πρακτικά, τὰς ἀναφορὰς καὶ εἴ τι ἄλλο ἐγγράφον.

Ἐκ δεξιῶν δὲ πάλιν, βήματα τινα μακρὰν, ἐθαλλε καὶ ἑτέρα λιμονέα, δισχιδῆ ἔχουσα τὸν κορμόν, εἰς ὃν ἀναπηδῶν καὶ καθήμενος ὁ γέρον Κολοκοτρώνης, τὸ μέτωπον ἔχων ἐπηρμένον καὶ σύνοφρον, τὸ ἦθος ἄκακον, τὴν φωνὴν βροντώδη, ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε ἀόργητον καὶ τοὺς πόδας παλιμπλανεῖς, ἐπώπτευσεν ὡς ἄλλος Ξέρξης, οὐχὶ τὴν μάχην τῆς Σαλαμίνας, ἀλλὰ τὴν ματαιόσπουδον τῆς Τροιζῆνος λογομαχίαν.

Περὶ δὲ τὰς τέσσαρας πλευράς, ἐντὸς δάσους λιμονεῶν, ὁμοιάζοντες πρὸς τὸ ἱερὸν ἄλσος, ὅπου ὁ νομοθέτης τῶν Ῥωμαίων συνδιητάτο τῆ Ἡγερίᾳ δαίμονι, ἐπάνω τῶν δοκῶν περὶ ὧν ὠμιλήσαμεν, ἐκάθητο οἱ πληρεξούσιοι, παντοειδῆς ἐνδύμα φέροντες, καὶ φουστανέλλας, καὶ ράσα, καὶ φραγκικά, καὶ κἀνδύας ἀσιατικούς, καὶ βράκιας, καὶ ἀρνακίδας ἢ καπότας. Οἱ μὲν, κατηρεῖς καὶ σιγηλοί, ἐμέτρον τὰ σφαιρία τῶν κομβολογίων αὐτῶν, ἀναμετροῦντες ἴσως κατὰ διάνοιαν τὰς συμφορὰς τῆς πατρίδος· οἱ δὲ, συνδιαλεγόμενοι ἐντόνως, ἐπελαμβάνοντο καὶ νομοθετικῶν καὶ διοικητικῶν καὶ στρατιωτικῶν ζητημάτων, ὡς εἰ ἔζων μεταξὺ πολιτείας γαληνιώσης, ὡς εἰ μὴ κατέκλυζεν ὁ ἐχθρὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄλλοι λίαν εὐάριθμοι, σείοντες τὴν κεφαλὴν, ἐμαρτύρουν ὅτι ὑπὲρ πάν ἄλλο ἡσθάνοντο τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, καὶ ἔσπευδον τὸ τέλος τῶν ἀκαίρων καὶ ἐθνοβλαβῶν συζητήσεων.

Πέρα δὲ τοῦ βουλευτικοῦ περιβάλου, πρὸς τὸ στενὸν καὶ χθαμαλὸν θυρίδιον, δι' οὗ καὶ οἱ βραχύτεροι εἰσῆρχοντο διχοτομοῦντες τὸ σῶμα, ἀκροαταὶ τινες ὀρθοὶ ἐνέκρινον ἢ κατέκρινον ἐν σιωπῇ τὰ λεγόμενα· περὶ δὲ τὸ φράγμα τοῦ κήπου οἱ στρατιῶται τοῦ φρουράρχου τῆς Συνελεύσεως Νικηταρᾶ, ἐπροστάτευον τοὺς πατέρας τοῦ ἔθνους· ἡ ἀποδοκιμασία ὁμῶς ἢ ἡ ἐγκρισὶς αὐτῶν ἐγένετο ἐμφαντικώτερον. Καὶ ποτε ἀγορεύσαντος τοῦ διδασκάλου Γενναδίου κατὰ τῶν τίτλων, καὶ εἰπόντος εὐτραπέλως ὅτι οὔτε ὁ

Η ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ¹

[Διάλεξις τοῦ Ἰταλοῦ καθηγητοῦ Σάντε Ζιουφφρίδα].

Ε'

Ἐνταῦθα τὸ θέμα μου, καλῶς ἢ κακῶς, ἐτελείωσα. Διέγραψα ὑμῖν ἤδη, ὡς κάλλιον ἠδυνήθη, εἰκόνα τελείαν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνατροφῆς τῆς γυναικός.

Ἐπὶ στιγμὴν, ὡς ἀναθεωρήσωμεν τὴν εἰκόνα ταύτην ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς. Πόσαι ἀτέλειαι, πόσαι παραλείψεις, πόσαι δυσαναλογίαι! Ποῦ ἡ ἐνότις τοῦ σκοποῦ καὶ ἡ ἀρμοδιότης τῶν ἐκπαιδευτικῶν μέσων, ἀφοῦ εἰσέτι ὑπάρχει τοσαύτη ἀνισότης πόθων καὶ προθέσεων περὶ τοῦ ἐγγυτέρου ἢ ἀπωτέρου σκοποῦ, πρὸς ὃν πρέπει νὰ διευθύνηται ἡ γυνή; Ποῦ εἶνε ἡ ἀποκατάστασις πασῶν τῶν ἐμφύτων δυνάμεων αὐτῆς, ἀφοῦ τὸσον ὀλίγη μέρημα λαμβάνεται περὶ τῆς σωματικῆς αὐτῆς ἀναπτύξεως, ἀφοῦ ἀφίνονται ἡμιναρκαμέναι αἱ εὐγενέστεραι λειτουργίαι τῆς διανοίας, ἡμιτελεῖς ἢ συνείδησις, ἀσθενής ἢ βούλησις; Ποῦ εἶνε ἡ ἀρμονία τοῦ συνόλου καὶ τῶν μερῶν, ὅταν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς κοινωνικὰς κλάσεις, ὧν ἡ ἀνατροφή θεωρεῖται ἐπιμελεστέρα, ἐλλείπη ἡ ἀρμονία καὶ ἡ ἰσορροπία μεταξὺ τοῦ διανοητικοῦ βίου καὶ τοῦ αἰσθηματικοῦ, ἢ μεταξὺ καρδίας καὶ διανοίας, μεταξὺ τοῦ θεωρητικοῦ λόγου καὶ τοῦ πρακτικοῦ, ἢ μεταξὺ σκέψεως καὶ ἐνεργείας; Ποῦ εἶνε ἡ ἐνδελείχεια, ἀφοῦ ἐν τῷ συζυγικῷ οἴκῳ ἡ γυνή δὲν προσέχει πλέον εἰς τὴν ἑαυτῆς μόρφωσιν, οὐτ' ἐξακολουθεῖ τὴν ἠθικὴν τελειοποίησιν τῆς, ἀπομανθάνει δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ὅ,τι ἔμαθεν εἰς τὸ σχολεῖον ἢ καὶ εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον, μὴ ἀποκλειομένων καὶ ἐκείνων τῶν κομψῶν γαλλικῶν, καὶ ἐκείνης τῆς μουσικῆς, καὶ ἐκείνου τοῦ κλειδοκουμβάλου, δι' ἅτινα κατέβαλε τόσα ἔξοδα καὶ τόσους κόπους;

Καὶ ἰδοὺ διατὶ ἡ γυναικεῖα ἐκπαίδευσις συνήθως ἔχει τόσον ὀλίγην ὀργάνωσιν, ζωτικότητα καὶ γονιμότητα, καὶ ἰδοὺ διατὶ τόσῳ συχνὰ ἐλλείπει παρ' ἡμῖν ὁ ἰδανικὸς τύπος τῆς δεσποίνης καὶ δεσποινίδος, καὶ μένει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὁ ὕλικός καὶ ἀχαρὶς τύπος τῆς γυναικός ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῆς καταστάσει μόνις μεταβεβλημένος τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐλαφροῦ βερνικίου ἐπιπλάστου πολιτισμοῦ. Ἐνόσω ἐπιμένομεν εἰς τὴν ἀξιοθρήνητον ταύτην κατάστασιν, θὰ δοκιμάζωμεν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν τοῦ ῥητοῦ τοῦ Σολομῶντος, «μεταξὺ χιλίων ἀνδρῶν εὐρίσκεται τοῦλάχιστον εἰς ἀξίον τοιοῦτου ὀνόματος, μεταξὺ δὲ πασῶν τῶν γυναικῶν οὐδεμία».

Τὸ κακὸν προέρχεται ἐκ τῆς ῥίζης· ὅταν δὲν ἔχη τις τελείαν ἀντίληψιν τῆς γυναικός ὡς ὄντος,

¹ Τέλος· ἴδε σελ. 91.

Μαυροκορδάτος, οὔτε ὁ Κουντουριώτης, οὔτε ὁ Κωλέττης, οὔτε ἄλλοι τινες τῶν προϋχόντων ἦσαν πυγολαμπίδες (χάριν σεμνότητος δὲν ἐπαναλαμβάνω τὰς λέξεις τοῦ ῥήτορος), ἵνα ὀνομάζωνται ἐκλαμπρότατοι, οἱ στρατιῶται ἐπευφήμησαν, καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς συνεδριάσεως ἡμιλλῶντο τίς νὰ προσφέρῃ καφέν πρὸς τὸν ἀδυσώπητον ἐκεῖνον δημοκράτην.

Καὶ μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν μίᾳ μόνῃ γυνῇ, ἡ ἀντιστράτηγος Μαντῶ Μαυρογένους, ἣτις πωλήσασα τὰ ἐν Μυκόνῳ ὑπάρχοντα αὐτῆς ὄρημα εἰς τὸ πεδῖον τοῦ ἀγῶνος, φοροῦσα μέλαιναν ἐσθῆτα χρυσοπάρυρον καὶ πῖλον εὐρωπαϊκόν, οὐχὶ βεβήως τοῦ τελευταίου τῶν Παρισίων συρμού, καὶ διὰ νευμάτων αἰτουμένη τὴν ἀνάγνωσιν τῆς οὐδέποτε ἀναγνωσθείσης κατὰ τοῦ Ὑψηλάντου ἀναφορᾶς αὐτῆς, ἐφαίνετο προωριζομένη τὸν χρόνον, καθ' ὃν οἱ κοινωνικοὶ τῆς Δύσεως θεσμοὶ ἐμελλον νὰ κατισχύσωσι τῆς ἀπειροκάλου αὐστηρότητος τῆς Ἀσίας.

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ φυσιογνωμία τοῦ αὐτοσχέδιου βουλευτηρίου. Ἐκεῖ, ὑπὸ τοὺς ἀειθαλεῖς καὶ ἀρωματικούς κλάδους, ὅστινες οὔτε τοῦ ἡλίου τὰς φλογεράς ἀκτῖνας, οὔτε τῶν νεφῶν τοὺς ψυχροὺς σταλαγμοὺς ἴσχυον ν' ἀντικρούσωσιν, ἐκεῖ, ἐπὶ τῆς ἀγροίκου ἐκείνης τραπέζης, ὠρῆσθησαν καὶ ὁ Κόχραν καὶ ὁ Τσόρτε, οὗς ὡς σωτήρας ὑπεδέχθημεν δακρυόεντες· ἐκεῖ ὑπεγράφη τὸ ψήφισμα, δι' οὗ ἀνηγορεύθη Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ὁ Καποδίστριας, καὶ ἐκεῖθεν καταβάντες ἀθροοὶ καὶ κατηρεῖς εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ Πόρου ἀκτὴν, προσπέψαμεν τοῦ Καραϊσκάκη τὴν σκιάν, καὶ προσπέψαμεν κοπτόμενοι, διότι ἐβλέπομεν συναποθνήσκουσαν καὶ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐλευθερίαν.

Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΣΤΙΧΟΙ

Εἰς τὸ ταξεῖδι τῆς ζωῆς,
ἐκεῖ ποῦ θ' ἀρμενίσῃς,
ἐμπρὸς εὐρίσκειτ' ἡ Ἐλπίς
κι' ὀπίσω Ἀναμνήσεις.
Μακάρι, ὅσον προχωρεῖς
καὶ ὁ καιρὸς διαβαίνει,
πάντα μὲ πόθο νὰ μωρῆς
πρὸς τὰ ὀπίσω νὰ γυρνᾷς,
καὶ ἡ Ἐλπίς, ὅσον γερνᾷς,
πάντα ἐμπρὸς νὰ μένη!

Δ. ΒΙΚΕΛΑΕ

οὐδέποτε δύναται νὰ ὄρση τὴν εἰδικὴν αὐτῆς ἀποστολὴν· τούτου δ' ἔνεκα τὰ κατ' αὐτὴν κανονίζονται κατὰ τύχην ἢ αὐθαριέτως. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ ἀξιοσημείωτος εκπαιδευτικὴ ἀτέλεια, ἡ ὑπ' ἐμοῦ πολλάκις θρηνηθεῖσα, κατὰ τὸν παρόντα λόγον, ἔλκουσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκριβῶς ἐκ τῆς ἐλλείψεως θεμελιωδῶν ἀρχῶν καὶ εὐθιγῶν κριτηρίων καὶ ἐκ τῶν συμπαραμορφουμένων ἀντιφάσεων εἰς τὰ ὑφιστάμενα παιδαγωγικὰ συστήματα.

Ἐν τούτοις ἡ κακὴ ἐκπαίδευσις τῆς γυναικὸς συνεπιφέρει μοιραίως τὴν κακὴν ἐκπαίδευσιν τῆς αὐξανομένης γενεᾶς· διότι ἐπαναλαμβάνω διὰ μυριστὴν φορὰν, καὶ ἄς λέγωσιν ὅ,τι ἂν θέλωσιν οἱ σκεπτικοί, οἱ ἀπαισιόδοξοι καὶ οἱ φωτοσβέσται, ὅτι ἡ πρώτη βᾶσις τοῦ φυσικοῦ, τοῦ διανοητικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου τίθεται ἐν τῇ οἰκογενεῖα, τῇ συνεργίᾳ τῆς μητρός, ἧτις, ὡς αἱ Μῦραι, νῆθει τὸ νῆμα τῆς ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς ὑπάρξεώς μας.

Ἐπίσης λοιπὸν κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ συμπεριφορὰ συμβουλεύουσι νὰ παρέχωμεν εἰς τὴν γυναικὴ ἐκείνην τὴν μόρφωσιν, ἧτις εἶνε ἀναπόφευκτος πρὸς τὴν εὐσυνείδητον ἀσκήσιν τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν καθηκόντων αὐτῆς, ὧν πρῶτιστον ἡ μητρότης. Ἀλλὰ, καὶ τούτου τοῦ καθηκόντος τῆς μητρότης παραλειπομένου, καὶ θεωρουμένης τῆς γυναικὸς ὡς μέλους πραγματικοῦ καὶ ἀναγκαίου τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, πῶς δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀληθῆς πρόδοξος ἐν τῷ βίῳ, ἐὰν τὸ ἡμισυ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προοδεύῃ, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ ὑποχωρεῖ; Δὲν εἶνε ἴσως ἀληθές, ὅτι ἡ αἰτία τῆς μεγάλης στασιμότητος τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου ἐγκνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ ἐλλείψει ἀξιοπρεπείας τῆς γυναικὸς καὶ ἐν τῇ ἀμαθίᾳ, εἰς ἣν αὕτη εἶνε καταδικασμένη; «Λαὸς τις ταπεινῶται ἢ ὑψοῦται καθ' ὅσον ταπεινῶται ἢ ὑψοῦται ἡ γυνή».

Δι' ὃ πᾶς ἀνὴρ, ὅστις ἐκτιμᾷ καὶ σέβεται ἑαυτὸν, ὑποχρεοῦται νὰ προστατεύῃ διὰ παντοίων μέσων τὴν ὑλικὴν καὶ πνευματικὴν τελειοποίησιν τῆς γυναικὸς, ἐὰν ἐπιθυμῇ ἢ σύντροφος τοῦ βίου του καὶ ἡ μήτηρ τῶν τέκνων του νὰ εἶνε κατὰ πάντα ἀξία αὐτοῦ. Ὁ ἀνὴρ ἐξευτελεῖται ἑαυτὸν ὅταν θεωρῇ ἐκ δικαιώματος πραγματικοῦ τὴν γυναικὴ ὡς τὴν ταπεινὴν αὐτοῦ δούλην, ἢ ὡς φύλακα τῆς οἰκίας του, ἢ ὡς τὴν τροφὸν καὶ παιδαγωγὸν τῶν τέκνων του. Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω ὅποιον εὐχαρίστησιν δύναται νὰ ἔχῃ ἀνὴρ ἐκ τῆς συμβιώσεως μετὰ ὄντος ὄλως ἀνικάνου νὰ συμμετάσχη τοῦ πνευματικοῦ του βίου, νὰ ἀνακουφίσῃ τὴν τεθλιμμένην ψυχὴν του καὶ τὴν κεκμηκυῖαν διάνοιάν του, νὰ διακοσμήσῃ ἐν ἐνὶ λόγῳ πᾶσαν τὴν ὑπαρξίν του. Ὁ Πλίνιος, ὁ νεώτερος, ἐνόμιζεν ἑαυτὸν εὐδαιμονέστατον ὅτι εὗρεν ἐν τῇ

προφιλεστάτῃ του Καλπουρνία γυναικὴ εὐρείας διανοίας καὶ ἐξόχων προτερημάτων· ὁ Σωκράτης τούνοκτιον ἔφινε νὰ διαφαινηταὶ ἡ ἄπειρος πικρία του, διότι ἔλαχεν αὐτῷ ἡ μεμφίμορος καὶ πνευματώδης Ξανθίππη, ἧτις εὐδύτως ἀντελάμβαντο τοῦ θεοῦ αὐτοῦ πνεύματος. Τί ὠφελεῖ τὸ ἔχειν κοινὸν καὶ οἶκον καὶ τράπεζαν καὶ θάλαμον, ὅταν αἱ δύο ὑπάρξεις, ξένοι ἢ μία πρὸς τὴν ἄλλην, ζῶσιν ἐν λίαν ἀφορήτῳ ἐρημίᾳ;

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀνὴρ εἶτ' ἐξ ἐγωϊσμοῦ, εἶτ' ἐκ ζηλοτυπίας ὑπεροχῆς, δὲν κινεῖται, ἢ κινεῖται λίαν βραδέως, ὅπως ἀνυψώσῃ τὴν γυναικὴ εἰς τὸ ἠθικὸν ὕψος αὐτοῦ, ἀνάγκη νὰ προνοήσῃ αὕτη ὑπὲρ τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς, ἀνισταμένη ὅπως ὑπερκαψίση ἐν μετριοπαθείᾳ μὲν καὶ συνέσει, ἀλλὰ μετ' ἀποφασιστικότητος καὶ καρτερίας τὰ νόμιμα δικαιώματά της, ὅπως μὴ τοῦ λοιποῦ διαμφισθητῆται αὕτη τὸ δικαίωμα πρὸς μόρφωσιν καὶ ἐκπαίδευσιν, δι' οὗ θὰ δυναθῇ νὰ ἐξασκῇ ἐπαξίως τὰς σπουδαίας αὐτῆς κοινωνικὰς λειτουργίας καὶ ἀνέλθῃ εἰς τὴν φυσικὴν ἐκείνην διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν βαθμίδα τῆς τελειότητος, εἰς ἣν δὲν ἀπαγορεύεται νὰ ἀνέλθῃ ἀνὴρ μετρίως ἢ καὶ κατωτάτης τάξεως.

Ἐὰν εἰς πᾶσαν πόλιν αἱ μᾶλλον, ὡς ἐκ τῆς κοινωνικῆς τάξεως, προεξέχουσαι Κυρίκι κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀρετὴν, ἀφαιρούσαι ὄρας τινὰς ἐκ τῆς κοινότητος, ἐκ τῶν συναστροφῶν καὶ τῶν διασκεδάσεων, ἀπετέλουν σύλλογον ἐπὶ τῷ ἱερῷ σκοπῷ νὰ ὁραφανώσῃ μέρους τῆς ἐνεργητικότητος καὶ τῆς εὐφυΐας τῶν, ὅπως ἀναπτύξῃ καὶ βελτιώσῃ τὴν ἀνατροφὴν τῶν κορασιῶν τοῦ λαοῦ καὶ ἀναμορφώσῃ ταυτοχρόνως τὴν τῶν τῆς ἀνωτέρας τάξεως, θὰ ἐγίνετο ὁσημέραι βῆμα καταφανές πρὸς τὴν διανοητικὴν, ἠθικὴν καὶ νόμιμον χειραφέτησιν τῆς γυναικὸς, ἧτις μέχρι τούδε δυστυχῶς «παριστᾷ τὴν ἀλύτρωτον ἐπαρχίαν τῆς ἀνθρωπότητος».

Καὶ ἐὰν ἐγὼ εἶχον ψῆφον, θὰ σὰς πρότεινον δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς μου, νὰ ἐνωθῆτε, ὅπως ἰδούσῃτε συλλόγους ἐκπαίδευσως καὶ ἀνατροφῆς, καθιδρύματα ὑπὲρ τῶν ὄρφανῶν, τῶν ἐγκαταλειμμένων καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ἐγκληματησαῶν καὶ ὑπὲρ πασῶν ἐκείνων τῶν ἀθλίων, ἀτιμᾶζουσι καὶ δυσσημοῦσι τὸ φύλον σας. Ἐπεθύμουν νὰ συμβουλεύσω νὰ εἰσδύσῃτε εἰς τὰς ταπεινότερας καλύβας πρὸς παραμυθίαν καὶ ἀνακούφισιν τῶν δυστυχιστέρων, νὰ ἐπισκεφθῆτε τὰ βρεφοκομεία, τὰ εἰρηκότα, τὰ σχολεῖα τῶν θηλέων, τὰ παρθεναγωγεῖα, νὰ ἰδρῆσῃτε φορητάς βιβλιοθήκας διὰ τὰς γυναικὰς καὶ τὰς νεανίδας, νὰ ἰδρῆσῃτε ἄσυλα ἐκπαιδευτικὰ καὶ ἀνακουφιστικὰ τῶν κορῶν τῶν ἐνδεεστέρων τάξεων.

Φαντάζεσθε κάλλιον ἐμοῦ ὅποιον θαυμασίον ἀποτέλεσμα θὰ παρῆγε τὸ φιλόανθρωπον ἔργον σας· διότι εἰς τὰς παρὰ κλήσεις ὑμῶν οὐδεὶς ἀνθί-

σταται, ὑποκύπτουσι δὲ ὑμῖν ὡς ὑπόδουλοι καὶ αἱ φύσεις αἱ μᾶλλον ἐγωϊστικαὶ καὶ δυσπειθεῖς πρὸς τὸ ἀγαθόν. Οἱ ἐπιμελεῖται δὲ τῶν ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων τῶν δῆμων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, οἱ διευθύνουσι τῶν ἐκπαιδευτικῶν κτιστημάτων, περιχαρεῖς θὰ ἴδωσιν ὅτι εὖρον ἐν ὑμῖν τοὺς δραστηριωτέρους συνεργάτας, καὶ θὰ συμπράξωσιν εἰς τὰς γενναίας προσπάθειάς σας.

Ἐπὶ μόνον τὸν ὄρον τοῦτον δύνασθε ὑμεῖς νὰ καταλάβητε τὴν προσήκουσαν θέσιν παραπλεύρως τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ οἰκογενειακὴν κοινωνίαν. Ἐπὶ μόνον τοῦτον τὸν ὄρον δύνασθε νὰ ἀποβῆτε γνήσιοι διδάσκαλοι καὶ γνήσιοι παιδαγωγοὶ τῶν τέκνων σας, καὶ νὰ ἐκπληρώσῃτε ἐν τῷ βίῳ τὴν ὑμετέραν ἀποστολὴν τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Λοιπὸν ἡ γυνὴ ἄς προστατεύσῃ καὶ ἀπολυτρώσῃ τὴν γυναικὴ, καὶ δι' αὐτῆς ἄς προστατεύσῃ καὶ ἄς ἀπολυτρώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην οἰκογένειαν!

ΠΟΙΚΙΛΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Η ΑΣΥΜΜΕΤΡΙΑ ΤΩΝ ΑΙΣΘΗΣΕΩΝ

Ἐὰν δι' ὑποθετικῆς τομῆς χωρίσωμεν καθέτως εἰς δύο μέρη τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, οὕτως ὥστε ἡ τομὴ αὕτη νὰ διέλθῃ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ κρανίου μεταξὺ τῶν δύο ὄφρυων, διχοτομοῦσα τὴν ρίνα καὶ βαίνουσα κατ' εὐθείαν πρὸς τὰ κάτω, τὰ δύο ταῦτα μέρη τοῦ σώματος θὰ εἶνε φαινομενικῶς συμμετρικά. Λέγομεν φαινομενικῶς, διότι ἐπισταμένη ἐξέτασις βεβαίῃ τὸ ἀσύμμετρον αὐτῶν.

Οὕτως ἡ ρίς εἶνε πάντοτε ὀλίγον λοξὴ πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ τὰ ἀριστερά, συνηθέστερον πρὸς τὰ δεξιὰ ὡς ἐκ τῆς ἀπομάξεως διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς· τὸ στόμα στραβόν· ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς μεγαλύτερος τοῦ ἀριστεροῦ ἢ μικρότερος καὶ ἄλλα παρόμοια.

Οἱ δεξιοὶ καὶ ἐξησκημένοι φωτογράφοι προσέχουσιν εἰς τοῦτο καὶ τοποθετοῦσι τοὺς φωτογραφουμένους κατὰ τρόπον ἀποκρύπτοντα ὅσον εἶνε δυνατόν τὰς ἀσύμμετρας τῆς μορφῆς.

Ἡ ἀσύμμετρία αὕτη ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τοῦ λοιποῦ σώματος, καταφανέστερον δὲ ἐπὶ τῆς μυϊκῆς δυνάμεως τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. Κατὰ τὰς νεωτάτας μάλιστα ἐρεῦνας καὶ τὰ πειράματα ἐνδὸς Βέλγου ἐπιστήμονος, ἐπίσης ἀσύμμετρος εἶνε καὶ ἡ αἰσθητήριος δύναμις τῶν ὀργάνων τῆς ὄρασεως, τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ἀφῆς. Ἡ δὲ διαφορά δὲν εἶνε μικρὰ· ἐβεβαιώθη πειραματικῶς ὅτι τὸ δεξιὸν ἡμισυ τοῦ σώματος εἶνε κατὰ $\frac{1}{9}$ εὐαίσθητότερον τοῦ ἀριστεροῦ ἐπὶ τῆς πλειονότητος τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ἐναντίον δὲ ἐπὶ τῆς μειονότητος.

Τὰ πειράματα, δι' ὧν ἐξηκρίβωσε ταῦτα ὁ Βέλγος ψυχολόγος, εἶνε ὄντως καινότερα καὶ ἀξία περιγρηγῆς. Παραθέτομεν τὸ πείραμα τῆς ἀφῆς:

Ὁ ἀνθρώπος, ἐφ' οὗ γίνεται τὸ πείραμα, ἵσταται ἐνώπιον τραπέζης μὲ τὰ νῦτα ἐστραμμένα, θέτει

δὲ ὀπισθεν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης μὲ τὴν παλάμην πρὸς τὰ κάτω τὴν δεξιὰν χεῖρα. Ἐπὶ τῆς χειρὸς ταύτης τίθενται αἱ δύο αἰχμὴν διαδήτου ἀνοικταὶ εἰς ἀπόστασιν 40 περίπου χιλιοστῶν τοῦ μέτρου. Ὁ ἀνθρώπος δηλοῖ ὅτι αἰσθάνεται διπλῆ ἐπαφήν. Βαθμηδὸν κλείεται ὁ διαδήτης καὶ ἐρωτᾶται ἐπανειλημμένως, μέχρις οὗ δηλώσῃ ὅτι αἰσθάνεται μίαν μόνον ἐπαφήν. Τότε σημειοῦται ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἀκρῶν τοῦ διαδήτου ἀπόστασις, ἧτις συνήθως εἶνε περί τὰ 20 χιλιοστά. Κατόπιν κλείουσι σχεδὸν ἐντελῶς τὸν διαδήτην, ὥστε ὁ ἀνθρώπος νὰ αἰσθάνεται ἀπλῆν ἐπαφήν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον δὲ ἀνοίγουσιν αὐτόν, μέχρις οὗ δηλώσῃ οὗτος ὅτι αἰσθάνεται τὴν ἐπαφήν τῶν δύο αἰχμῶν· καὶ πάλιν σημειοῦται ἡ ἀπόστασις, ἧτις εἶνε περί τὰ 20 χιλιοστά.

Τὸ πείραμα ἐπαναλαμβάνεται καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· ἀλλ' ἐκεῖ ἡ αἰσθησις τῆς διπλῆς ἐπαφῆς παύει μετὰ τὰ 22 χιλιοστά περίπου.

Ἐννοεῖται ὅτι τὰ πειράματα ταῦτα ἐγένοντο ἐπὶ πολλῶν ἀνθρώπων καὶ ἐβεβαιώθη ἡ διαφορά τῆς αἰσθητηρίου δυνάμεως τῆς ἀφῆς, ἧτις, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, εἶνε περίπου $\frac{1}{9}$ ὑπερτέρα εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα.

Τὸ πείραμα ἄλλως εἶνε εὐκόλον καὶ δύναται πᾶς τις νὰ πειραματισθῇ ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ ἐπὶ ἄλλων.

Ἡ μεταξὺ τῶν δύο ὀφθαλμῶν διαφορά τῆς ὀπτικῆς δυνάμεως ἐξακριβοῦται διὰ τοῦ ἐξῆς πειράματος:

Καλύπτεται διὰ μαῦρου πανίου ἢ ὕαλου σκιοτηνῆς ὁ ἀριστερὸς ὀφθαλμὸς καὶ μένει ἐλεύθερος μόνος ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς. Εἰς ἀπόστασιν 9 μέτρων περίπου ἀναρτᾶται πίναξ, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν ἀναγεγραμμένα στοιχεῖα διαφόρων μεγεθῶν. Τὰ στοιχεῖα καλύπτονται διὰ λευκοῦ χαρτονίου, τὸ ὅποιον ἔχει μικρὰν ὀπήν, ὅπως διὰ ταύτης καθιστῶνται ὄρατα τρία ἐκ τῶν μικρότερων στοιχείων, ἐκεῖνα τὰ ὅποια συνήθως ὀφθαλμὸς διακρίνει εἰς ἀπόστασιν περίπου 6 μέτρων. Ὁ ἀνθρώπος πλησιάζει διὰ μικρῶν βημάτων, μέχρις οὗ διακρίνει ἐν ἐκ τῶν τριῶν στοιχείων. Κατόπιν ἵσταται καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ τὰ λοιπὰ δύο. Ἐὰν δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, προχωρεῖ ὀλίγον ἀκόμη καὶ τότε μετρεῖται ἀκριβῶς ἡ μεταξὺ τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τοῦ πίνακος ἀπόστασις καὶ σημειοῦται.

Τὸ πείραμα ἐκτελεῖται καὶ διὰ τοῦ ἀριστεροῦ ὀφθαλμοῦ, καλυπτομένου τοῦ δεξιοῦ καὶ ἀλλασσομένων τῶν στοιχείων. Ἐπαναλαμβάνεται δὲ ἐξάκις καὶ κατ' ἐναλλαγὴν τὸ πείραμα δι' ἐκατέρου τῶν δύο ὀφθαλμῶν γινομένης τῆς ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ· μετὰ τινὰ δὲ διακοπὴν ἐπαναλαμβάνεται πάλιν τὸ πείραμα ἐξάκις, τῆς ἀρχῆς γινομένης ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ. Σημειοῦται ἐκάστοτε ἀκριβῶς ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τοῦ πίνακος. Ἐν τέλει προστίθενται ὅλαι αἱ ἀποστάσεις χωριστὰ ἐκατέρου τῶν ὀφθαλμῶν καὶ διαιροῦνται διὰ τοῦ 6, ἵνα ἐξαχθῇ ὁ μέσος ὄρος τῆς ὀπτικῆς δυνάμεως.

Ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ ἐξαγομένου ἐπὶ πολλῶν ἀνθρώπων ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς εἶνε κατὰ $\frac{1}{9}$ ἰσχυρότερος τοῦ ἀριστεροῦ.

Τὸ πείραμα τῆς ἀκουστικῆς εἶνε δυσχερέστερον

καί πολυπλοκώτερον, απαιτεί δὲ καὶ ἡλεκτρικὴν τινὰ ἐφαρμογὴν, ὥστε δὲν δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ ὑπὸ παντός, ὅπως τὰ δύο ἄλλα. Ἡ βᾶσις αὐτοῦ εἶνε ἡ παραγωγὴ ὁμοιοδύου ἀλλὰ διαφόρου ἐντάσεως ἤχου διὰ τῆς πτώσεως μεταλλίνης σφαίρας ἐπὶ δίσκου ἀπὸ ἀνίσου ὕψους καὶ ἡ ἐκτίμησις τῆς διαφορᾶς δι' ἑκατέρου τῶν ὠτων. Καὶ ἐνταῦθα δὲ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ δεξιῦ ὠτός εἶνε $\frac{1}{9}$ περίπου.

Δ *

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΙ

Ὁ Βίσμαρκ ἦτο προληπτικώτατος. Ἐξερχόμενος τοῦ οἴκου δι' ἐργασίαν, ἐπανήρχετο ἀμέσως ἀπρακτος, ἐὰν καθ' ὅδον συνήντα. . . γάτταν. Ἐθεώρει δ' ἄφ' ἐτέρου ὡς ἀποφράδα ἡμέραν τὴν Πρασκευὴν καὶ οὐδέποτε ἐπεχειρεῖ τι κατ' αὐτήν.

*

Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας Φραγκίσκος Ἰωσήφ δὲν προβαίνει εἰς οἰανδήποτε ἐνέργειαν ἰδιωτικῆς ἢ κυβερνητικῆς ὑποθέσεως, ἂν κατὰ τὴν προλαβοῦσαν νύκτα εἶδε καθ' ὕπνον πένθημα ὄνειρα.

*

Ἡ Βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας Βικτωρία δὲν ὑπογράφει διατάγματα κατὰ Παρασκευὴν, ἐσάκις μάλιστα συμπίπτει αὐτὴ καὶ μετὰ τῆς 13 τοῦ μηνός.

*

Ἡ Βασίλισσα Χριστίνα τῆς Ἰσπανίας πιστεύει εἰς τὸν φέροντα εὐτυχίαν ὀφθαλμὸν κόρακος, ἐν φέρει εἰς τὸν λαιμόν, καὶ οὐδέποτε τὸν ἀπεικονίζει. Τὸν ὀφθαλμὸν τοῦτον ἔλαβεν ἡ Βασίλισσα, ἀρχιδούκισσα εἶτι οὖσα τῆς Αὐστρίας, παρὰ τῆς μάμης τῆς.

*

Ἐν τῇ θαντικῇ Αὐλῇ εἰς πρόληψιν συνήθη παρὰ τῷ λαῷ ἐπίστευε καὶ ἡ ἀποθανοῦσα Βασίλισσα Λουίζα. Ἦτο αὕτη τὸ νὰ προσράπτωνται τρεῖς ἀπὸ τὰς βελόνας, αἵτινες ἐθραύσθησαν κατὰ τὴν ῥαφὴν τοῦ ἐπὶ τῇ πρώτῃ μεταλήψει ἐνδύματος τῶν θυγατέρων τῆς, ὅπως ἀσφαλίσθωσιν εἰς ταύτας καλοὶ γάμοι.

*

Ἄλλ' ἐξ ὧν τῶν προλήψεων ἡ περιεργότερα εἶνε ἡ τοῦ κατηραμένου δακτύλου ἐν τῇ ἰσπανικῇ αὐλῇ. Ὁ δακτύλιος οὗτος φέρων ὀπαλίον λίθον ἀνῆκε πρότερον εἰς τὴν κόμησάν Λουκιαν Καστιλιωνῆ, μετὰ τῶν λατρευτῶν τῆς ὁποίας κατηριθμεῖτο ποτε καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀλφόνσος ΙΒ' τῆς Ἰσπανίας. Οὗτος εἶχεν ὑποσχεθῆ γάμον εἰς τὴν ὠραίαν Λουκιαν, ἀλλ' ὅτε συμφέροντα τοῦ Κράτους τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἐκλέξῃ ὡς σύντροφον τὴν Μερσεδές, ἡ Λουκία ὠρκίσθη ἐκδίκησιν. Ἡ οἰογένεια Καστιλιωνῆ ἐκέκτητο, ὡς εἴπομεν, δακτύλιον μετ' ὀπαλίου θαυμασίας λάμψεως, ἀνήκοντά ποτε εἰς Μαυριτανὸν φύλαρχον, ἐκ τοῦ δακτύλου τοῦ ὁποίου ἀφρέθη μετὰ τὴν μάχην. Ὁ Μαυρι-

τανὸς τότε κατηράσθη τὸν ἐκάστοτε κητόρα τοῦ δακτύλου, προφητεύσας ὅτι ὁ φέρων τὸ κόσμημα τοῦτο θ' ἀποθνήσκη ἐντὸς ἔτους. Τὸν δακτύλιον τοῦτον ἐπεμψεν ἡ Λουκία τῷ Βασιλεῖ τὴν ἡμέραν τοῦ μετὰ τῆς Μερσεδές γάμου του. Ἡ βασίλισσα Μερσεδές εἶδε τὸν δακτύλιον καὶ τὸσον ἐγοητεύθη, ὥστε παρεκάλει τὸν σύζυγόν τῆς νὰ τὸν κρατήσῃ αὐτῇ. Ὁ Ἀλφόνσος τῆς τὸν ἐδώρησεν. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ Μερσεδές ἤρχισε νὰ ἀδιαθετῆ καὶ μετὰ τινὰς μῆνας ἀπέθανεν, ὁ δὲ δακτύλιος, ἔπεσε μόνος ἀπὸ τῆς ἀποφυγείσης χειρὸς τῆς. Ὁ Βασιλεὺς τὸν ἀνέλαβε μετὰ στοργῆς καὶ τὸν ἔθεσεν εἰς τὸν δακτύλόν του. Ἐτη τινὰ βραδύτερον ἀπέθανεν. Εἶτα ἔλαβε τὸ μοιραῖον κόσμημα ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀλφόνσου Ἰνφάντα Μαρία, ἥτις τὸν ἔφερεν ἐπ' ὀλίγας μόνον ἡμέρας, ὅτε αἰφνης ἀπέδωκεν ἐκ μυστηριώδους νόσου! Ἡ βασίλισσα Χριστίνα ἔλαβεν ἐπὶ τέλους τὸν δακτύλιον, ὅτε δὲ ὁ νεκρὸς βασιλεὺς Ἀλφόνσος ΙΓ' ἤρχισε νὰ ἀδιαθετῆ, τὰ μέλη τῆς οἰογενείας τὴν ἐξώρισαν νὰ καταστρέψῃ τὸ ἀπαίσιον κόσμημα.

Ὅπως εὐαρεστήσῃ εἰς τοὺς συγγενεῖς τῆς ἡ βασίλισσα ἐκρέμασε τὸν δακτύλιον, ἀντὶ νὰ τὸν φέρῃ αὐτῇ, περὶ τὸν λαιμόν τοῦ προστάτου ἀγίου, ὅπου καὶ εὐρίσκεται ἔτι.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

— Τὰ ὠμὰ ἀγὰ εἶνε ἀφέλιμα;

Βεβαίως, ὅταν εἶνε νωπὰ. Ἐν αὐτὸν ὠμὸν τὴν πρῶταν πρὸ πάσης ἄλλης τροφῆς εἶνε ἄριστον τονωτικόν, ἰδίως μετὰ κακὸν ὕπνον ἢ νυκτερινὴν κόπωσην. Δύνασθε μάλιστα νὰ παρασκευάσῃτε αὐτὸ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: λαμβάνετε ἐν μικρὸν κοχλιάριον ζαχάρως καὶ ἄλλον τὸσον ζωμὸν λεμονίου ἢ πορτοκαλίου ἢ καὶ ἄλλου καρποῦ εὐώδους, ἐλλείψει δὲ τούτων ἀνθόνερο, καὶ ἀναμιγνύετε ταῦτα καλῶς μετὰ τοῦ κρόκου ἐντὸς πινακίου διὰ περόνης. Ἐντὸς ἄλλου πινακίου ρίπτετε τὸ λεύκιμα καὶ πολὺ ὀλίγον ἄλας καὶ κτυπάτε τοῦτο διὰ μαχαίριου τῆς τραπέζης ἕως οὗ ἀφρίσῃ ἐντελῶς. Τότε ἀρχίζετε νὰ ρίπτετε ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν κρόκον εἰς τὸ λεύκιμα, ἐνῶ ἀναταράσσετε διαρκῶς τὸ μίγμα, καὶ ἔπειτα τὸ μεταγγίζετε εἰς ποτήριον καὶ τὸ πίνετε ἀμέσως. Εἶνε ποτὸν λίαν εὐγευστον καὶ ἐξαιρετὸν εἰς τὴν ὑγίαν, ἰδίως κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εἰς τὰς ἐξετάσεις γυμνασίου.

Ὁ καθηγητῆς βλέπων εἰς τὸ θρανίον τοῦ ἐξεταζομένου μαθητοῦ τρίμματα καπνοῦ:

— Ἄν τὴν ὥραν ποῦ ἐξοδεύεις διὰ νὰ στρήθῃς τσιγάρα τὴν ἐξώδευες εἰς μελέτην, θὰ ἦσας πολὺ καλῆτερος.

ΓΝΩΜΑΙ

ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν Θεός.

Λισχόλος

Ἐκ πάντων τῶν ὀχληρῶν ὀλιγώτερον ὀχληροὶ εἶνε οἱ θιωπῶντες.

Τολστόη

Τὰ Ἔθνη δημιουργοῦσι τὴν Ἱστορίαν, οὐχ ἡ Ἱστορία τὰ Ἔθνη. Συντελεῖ ὅμως πάντοτε εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἐπίρροσιν καὶ ἐνίοτε εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν τιμωτάτων αὐτῶν πόθων.

Κ. Παπαρηγόπουλος

Ὅσάκις ἀληθῆς μεγαλοφυΐα ἐμφανίζεται, τὴν ἀναγνωρίζετε ἐκ τούτου, ὅτι ὅλοι οἱ ἀνόητοι συντάσσονται ἐναντίον αὐτῆς.

Σουίφτ

Ἡ ἡρεμία εἶνε ἡ πρώτη καλλονὴ τοῦ σώματος, ὅπως ἡ σοφία εἶνε ἡ ὑψίστη ἐκδύλωσις τῆς ψυχῆς.

Μπελέ

Ἡ ἐπιστήμη ἔχει σχεδὸν ταύτην τὴν χρησιμότητα, ὅτι μᾶς δίδει ἰδέαν περὶ τῆς ἀπεράντου ἀμυθίας μας.

Λαμμεναι

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Τὸ φίλημα τῆς Βασιλίσσης.

Εἰς ἐπαρχιακὴν πόλιν τῆς Ἀγγλίας ἀπέθανεν ἐσχάτως γυνὴ ὑπέργηρος, ἥτις ἦτο γνωστὴ εἰς τὸν πόλιν κόσμον ὑπὸ τὸ ὄνομα: «ἡ γρηὰ λαίδη ποῦ φίλησε μ' ἓνα σελλίνι τὴν Βασίλισσαν».

Πραγματικῶς δὲ εἶχε φιλήσῃ τὴν Βασίλισσαν Βικτωρίαν ἐξοδεύσασα ἐν μόνον σελλίνιον κατὰ τὴν ἐξῆς περίστασιν:

Ἡ μικρὰ πριγκίπισσα, κατόπιν δὲ βασίλισσα, ἦτο μόλις ἐνὸς ἔτους καὶ ἡ τροφὸς περιέφερεν αὐτὴν ἐν τῇ ἀγκλῆ ἀνά τὰς σκιερὰς δειροστοιχίας δημοσίου κήπου. Ἐκεῖ τὴν συνήτησαν μίαν ἡμέραν αἱ μαθήτριά παρθεναγωγείου, μετὰ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ἡ κόρη ἐνὸς αὐλικοῦ. Αὐτὴ ἀνεγνώρισε τὸ βασιλικὸν βρέφος καὶ τὸ εἶδειν εἰς τὰς συμμαθητριάς τῆς, αἵτινες τὸ περιεκύκλωσαν ζητοῦσαι ἀπὸ τὴν τροφὸν νὰ τὸ φιλήσωσι.

— Ἀφσέ μας νὰ φιλήσωμεν τὴν μικρὰν πριγκίπισσαν, εἶπαν πρὸς τὴν τροφὸν, καὶ θὰ σοῦ δώσωμεν ἀπὸ ἐν σελλίνιον.

Ἡ τροφὸς δὲν εἰδίστασε νὰ συγκατατεθῇ καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, φέρουσα πεντήκοντα σελλίνια εἰς τὸ θυλάκιόν τῆς, διηγήθη δὲ μετὰ περιουσίας ἀφελείας τὸ εὐτυχὲς συμβῆν.

Ἐν τούτοις ἡ μήτηρ τῆς Βικτωρίας ὠργίσθη σφόδρα κατὰ τῆς ἀσυνέτου τροφοῦ καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὴν ἀποπέμψῃ, ἀπέστειλε δὲ ἀμέσως τὸν αὐλικὸν ἱατρὸν εἰς τὸ παρθεναγωγεῖον ἵνα ἐξετάσῃ τὴν ὑγίαν τῶν μαθητριά, αἵτινες εἶχον φιλήσῃ τὴν κόρην τῆς.

Καὶ ὁ μαθητῆς μετ' ἀφελείας ἀπολογούμενος: — Μὰ, κύριε καθηγητᾶ, τὰ τσιγάρα τὰ παίρνω ἔτοιμα.

*

Κατὰ τὴν πανηγυρίαν τῆς Τήνου.

Δύο ἐκ τῶν προσκυνητῶν περιερχόμενοι τὰς σκολιάς ὁδοὺς τῆς πόλεως πρὸς εὐρεσιν κατὰλλήλου ξενοδοχείου ἀναγινώσκουσιν ἀνωθεν μικρὰς θύρας τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν ΛΟΥΚΑΝΤΑ ΚΟΝΟΜΗΤΗΣ.

Εὐχαριστήθεντες ἀπὸ τὴν καθάριον ὄψιν τοῦ οἰκίσκου εἰσέρχονται:

— Καλημέρα.

— Καλὴ σας μέρα.

— Τί φαγιά ἔχετε;

— Τίφτα. . .

— Πῶς τίποτε; Δὲ θὰ πῆ λοιπὸν λουκάντα οἰονομική;

— Ὅθ πῆ μαθὲς νὰ ψωνίστε, νὰ φέρτε, νὰ μαγερῆψτε, νὰ φάτε σεῖς, νὰ φάμε τσ' ἔμεῖς.

ΤΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Ο ΚΛΕΦΤΗΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Κορίτσι ἀγγελοκάμισο κ' ἐρωτοπληγωμένο
Στὸ παραθύρι τοῦ γιαννοῦ ἐγλυκοτραγουδοῦσε:
Τὰ κόμματα παρακαλεῖ καὶ στὸν ἀγέρα λέει,
Ὅπου κι' ἂν ᾄδῃ τὸν ἀγαπᾶ νὰ τῆς τὸν χαιρετοῦνε.
Κ' ἐκεῖ καράβι διάβαινε μὲ τὰ πανιά ἀπλωμένα
Ναυτὲς π' ἀκούνε τὴ φωνὴ καὶ βλέπουν τέτοια κάλλη
Ἀλημονοῦνε τὰ πανιά κι' ἀφίουν τὴ θ' οὐραῖά τους,
Νὰ ταξειδέψουν δὲν ἔμπορουν καὶ μήτε ν' ἀρμεύουσιν.

— Σῦρετε, ναυτῆς, στὸ καλὸ καὶ στὴν καλὴ τὴν ὥρα,
Τί ἐγὼ δὲν ἐτραγουδοῦσα γιὰ βάρκας καὶ καράβια;
Παρακαλῶ τὰ κόμματα, μὲ τὸν ἀγέρα κρένω
Καὶ στέλνω χαιρετίσματα στὸν κλέφτη τῆς ἀγάπης!

ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ

Βασιλίσσα καὶ Ἡγουμένη.

Ἡ Βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἐπισκεφθεῖσα Μοναστήριον γυναικῶν παρεκάλει τὴν Ἡγουμένην νὰ τὴν ὀδηγήσῃ εἰς τὰς τάξεις τοῦ σχολείου καὶ τὰ λοιπὰ διαμερίσματα τοῦ οἰκοδομήματος ὡς συνήθη ἐπισκέπτρια, χωρὶς νὰ φανερώσῃ τὴν ὑψηλὴν ἰδιότητά τῆς.

Ἡ Ἡγουμένη ἐτέθη ἀμέσως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἀνάσσης καὶ ὀδήγησεν αὐτὴν πανταχοῦ. Ἀπερχομένη δὲ ἡ Βικτωρία ἐξεδήλωσε τὴν πλήρη αὐτῆς εὐαρέσκειαν διὰ τὴν πλήρη τάξιν τοῦ ἰδρύματος, καὶ μόνον ἐξέφρασε παράπονον ὅτι πᾶσαι αἱ ἀδελφαὶ ὑπεκλίνοντο μετὰ σεβασμοῦ ὅθεν διέβαιναν, ἐνῶ εἶχεν ἐκφράσῃ ἐπιθυμίαν νὰ μὴ γνωρισθῇ.

— Ἐπιτρέψατέ μοι, Μεγαλειότητά, ἀπήντησεν ἡ Ἡγουμένη, νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι ἡ ἐπιθυμία σας ἐξετελέσθη, ὁ δὲ σεβασμὸς τῶν ἀδελφῶν, τὸν ὁποῖον παρετηρήσατε, δὲν ἀπηυθύνετο πρὸς τὴν Βασίλισσαν, ἀλλὰ πρὸς ἐμὲ τὴν Ἡγουμένην.

Εὐτυχῶς τὰ κοράσια πάντα εὐρέθησαν ἀπολαύοντα ἐξαιρέτου ὑγείας, ἀλλ' ἡ διευθύντρια ἐπέπληξεν αὐτὰ αὐστηρῶς διὰ τὴν τολμηρὰν πράξιν των.

Ἐν τούτοις ὁ δούξ τοῦ Κέντ καὶ πατήρ τῆς Βικτωρίας δὲν συνεμερίσθη τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀνησυχίαν τῆς συζύγου του, τούναντίον ἡσθάνθη εὐχαρίστησιν διὰ τὴν πράξιν ταύτην, ἥτις ἐξεδήλου θαυμασμὸν πρὸς τὴν κόρην του, καὶ εἶπε πρὸς τὴν τροφόν :

— Ἐγὼ, παραμάννα, σὲ συγχωρῶ. Ἐγὼ δὲν παραξενεύομαι δι' αὐτὸ ποῦ ἔγεινε ἡ κόρη μου εἶνε τὸ εὐμορφότερον παιδί τοῦ κόσμου. Εἰς τὸ ἐξῆς ὅμως ἂν θέλῃ κανεὶς νὰ τὸ φιλήσῃ, πρέπει νὰ τοῦ πάρῃς τοὐλάχιστον μίαν λίραν, καὶ πάλιν ὀλίγα εἶνε!

Συμπεῖα τοῦ συμβάντος τούτου αἱ μαθήτριά του παρθεναγωγείου ἀπετέλεσαν ἑταιρείαν ὀνομασθεῖσαν «Ἐταιρεία τοῦ φιλήματος τῆς Βασιλίσσης». Ὅταν δὲ ἡ Βικτωρία ἐγένετο Βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας, ἀπήλυθον πρὸς αὐτὴν χαριστάτην ἀναφοράν, ἐν τῇ ὁποία ἔλεγον : «Ἐῖμεθα αἱ πρῶται μεταξὺ τῶν ὑπηκόων τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, αἵτινες ὑπεβάλομεν Αὐτῇ τὰ σέβη μας.»

Δυστυχῶς καθ' ὅσον παρήρχοντο τὰ ἔτη, ἐξέλειπον καὶ αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν Ἐταιρείαν παλαιὰ μαθήτριά γηράτασαι πλέον, μετὰ δὲ τῆς ἐσχάτως ἀποθανούσης ἐτάφη καὶ ἡ «Ἐταιρεία τοῦ φιλήματος τῆς Βασιλίσσης».

Αἱ ὄροι τοῦ Θεῖρου.

Ὁ ἀποθανὼν πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας Φέλιξ Φώρ ἐξῆυνα πολὺ πρῶτ' καὶ εἰργάζετο. Ἀλλὰ πρῶτῳ αὐτοῦ ἦτο ὁ Θεῖρος ἐπὶ τούτῳ δ' ἀναφέρεται καὶ τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον :

«Ὅτε ὁ Θεῖρος ἦτο ὑπουργὸς ἐπὶ Λουδοβίκου Φιλίππου, εἰς βουλευτὴς ἐζήτησεν ἰδιαιτέρην ἀκρόασιν.

— Ἐλάτε αὔριον εἰς τὰς πέντε ἀκριθῶς, ἀπήντησε προσηγῶς ὁ ὑπουργός, θὰ σὰς δεχθῶ μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν.

Τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν ὁ βουλευτὴς μεταδίνει :

— Ὁ κύριος ὑπουργός ;

— Τρώγει μὲ τὸν Βασιλέα, ἀπαντᾷ ὁ θυρωρός.

— Ἐν τούτοις μοῦ εἶχεν εἶπῃ νὰ ἔλθω. . . Ἀλλ' ἀφοῦ εἶνε στὸ παλάτι. . . Νὰ τὸ ἐπισκεπτήριόν μου.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας συναντᾷ πάλιν ὁ βουλευτὴς τὸν ὑπουργὸν εἰς φιλικὴν συναναστροφὴν.

— Πῶς δὲν ἦλθατε νὰ μὲ ἴδῃτε ; ἐρωτᾷ ὁ Θεῖρος μὲ ἑλαφρὸν τόνον παραπόνου.

— Ἦλθα, ἀλλὰ δὲν σὰς εὐρήκα.

— Πῶς δὲν μ' εὐρήκατε ; Αὐτὸ εἶνε πολὺ περίεργον. Ἐλάτε λοιπὸν αὔριον χωρὶς ἄλλο εἰς τὰς πέντε ἀκριθῶς. Θὰ σὰς προσμένω.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ βουλευτὴς μεταδίνει εἰς τὴν ὀρισθεῖσαν ἀκρόασιν.

— Ὁ κύριος ὑπουργός ;

— Τρώγει μὲ τὸν Βασιλέα.

— Μὰ καθ' ἡμέραν τρώγει μὲ τὸν Βασιλέα ; Πῶς γίνεται. . . Ἀφοῦ χθὲς μοῦ εἶπε πῶς θὰ μὲ προσμένῃ ;

— Ἦμπορεῖ, κύριε, ἀλλὰ τέλος πάντων τρώγει ἀπὸ παλάτι, σὰς εἶπα.

— Πολὺ καλὰ, πάρε τὸ ἐπισκεπτήριόν μου.

Καὶ ὁ βουλευτὴς φεύγει μανιώδης, πεπεισμένος ὅτι ὁ Θεῖρος τὸν περιπαίζει.

Μετὰ ἓνα μῆνα συναντᾶται ἐκ νέου μετ' αὐτοῦ. Ὁ βουλευτὴς χαιρετίζει ψυχρότατα καὶ ὁ ὑπουργός οὐδὲν ἐννοῶν ἐρωτᾷ μετ' ἀπορίας τὸν παράδοξον αὐτὸν ἄνθρωπον, ὅστις ζητεῖ ἀκρόασιν καὶ δὲν ἐρχεται εἰς ταύτην :

— Ἦμπορῶ νὰ μάθω, κύριε βουλευτά, τί γίνονται αἱ ἀκρόασεις ποῦ μοῦ ζητεῖτε ;

— Μᾶλλον ἐγὼ ἔχω τὴν περιέργειαν νὰ μάθω, κύριε ὑπουργέ, τί γίνονται αἱ ἀκρόασεις ποῦ μοῦ ὑπόσχεσθε. Δύο φορές ἦλθα εἰς τὰς πέντε ἀκριθῶς καὶ ὁ θυρωρός μοῦ εἶπε πῶς γευματίζετε μὲ τὸν Βασιλέα.

— Μὲ τὸν Βασιλέα γευματίζω! . . . Τὰ ξημερώματα! . . .

— Ἀ, κύριε ὑπουργέ, τώρα ἐννοῶ τί τρέχει. Ἐγὼ ἦλθα εἰς τὰς πέντε τὸ βράδυ, ἐνῶ μοῦ εἶχате εἶπῃ τὸ πρωί. Καὶ δυστυχῶς ἡ θέσις ποῦ ἤθελα νὰ σὰς ζητήσω δι' ἓνα προστατευμένον μου ἐδόθη ἐν τῷ μεταξὺ εἰς ἄλλον.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Εὔθεσις ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος.

Πολλάκις θέλομεν νὰ εὐρωμεν κατὰ ποίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος συνέπεσε συμβεβηκὸς τι ἐν τῷ παρελθόντι ἢ θὰ συμπέσῃ ἐν τῷ μέλλοντι. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀνατρέχομεν εἰς ἡμερολόγια ἢ ἀναδιφῶμεν τὰς ἀναμνήσεις μας, ἐνῶ εὐκόλως καὶ ἀσφαλῶς δύναμεθα νὰ τὸ εὐρωμεν ὡς ἐξῆς :

Λαμβάνομεν τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἔτους πλὴν ἐνὸς καὶ εἶτα τὸ τέταρτον αὐτοῦ (τὸ ἀκέραιον μέρος τοῦ πηλίκου) : Κατόπιν δὲ ἐξ ἐκάστου τῶν μηνῶν, τῶν προηγουμένων τοῦ δοθέντος μηνός, τὸν ἀριθμὸν, ὅστις ὑπολείπεται, ἀφοῦ ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοῦ ἰανουαρίου, ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μηνῶν ἀφαιρεθῇ 28· εἶπαι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ δοθέντος μηνός τῶν προηγουμένων τῆς δοθείσης, τὸ ἄθροισμα πάντων τούτων διαροῦμεν δι' 7, καὶ ἐὰν μὲν μείνῃ ὑπόλοιπον 1, ἡ ἡμέρα εἶνε Κυριακή, ἐὰν 2 Δευτέρᾳ καὶ καθ' ἑξῆς μέχρι τῆς Παρασκευῆς, ἐὰν δὲ διαρῆται ἀκριθῶς καὶ τὸ ὑπόλοιπον εἶνε μηδέν, τότε ἡ ἡμέρα εἶνε Σάββατον.

Ἄς κάμωμεν ἐφαρμογὴν τοῦ κανόνος τούτου ἐπὶ τῆς 25 μαρτίου 1821 :

Ἀριθμὸς ἔτους 1821 — 1 =	1820
Τὸ 1/4 αὐτοῦ	455
Ἡμέραι 31 ἰανουαρίου —	28 3
» 28 φεβρουαρίου —	28 0
Αἱ πρὸ τῆς 25 μαρτίου	24
	2302

Διαιροῦντες τὸν ἀριθμὸν 2302 διὰ τοῦ 7, ἔχομεν πηλίκον 328 καὶ ὑπόλοιπον 6· ἄρα ἡ 25 μαρτίου 1821 ἦτο ἡμέρα Παρασκευῆ.